

ÉRTÉKES, ÚJ KÖNYVEK.

A Kisfaludy-Társaság könyvei.
Franklin-Társulat kiadása. ::

Scheffel József Viktor. *Ekkehard*. Történet a X. századból. Fordította Antal Géza. Füzve 8, kötve 10 kor.

Vargha Gyula *költeményei*. Füzve 4, kötve 6 kor.

Voinovich Géza. *Madách Imre és Az Ember Tragédiája*. Füzve 8, kötve 10 kor.

Bárd Miklós *költeményei*. (1887-1913). Füzve 5, kötve 7 kor.

Knight William. *Az Aesthetika története*. Fordította Husztiné Révhegyi Rózi. (A magyar aesthetika történetével kiegészítette Jánosi Béla). Füzve 8, kötve 10 kor.

Megrendelhető: Lempel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. könyvkereskedésben, Bpest, VI., Andrassy-ut 21. sz., valamint minden hazai könyvkereskedésben.

A VILÁGHÁBORÚ NAPLÓJA A MAGYAR KÖNYVTÁRBAN

MÁSODIK FÜZETE
MOST JELENT MEG.

Tartalmazza
az 1914 augusztusi események hivatalos jelentéseit, az orosz-, francia- és belga hadsereg ismeretetését, Nordau cikkét a háborúról, Löwen pusztulásának leírását.

Ara 60 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedésében (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

Rendelésnél sziveskedjék lapunkra hivatkozni

Jókai Mór munkái

Népszerű kiadás

Egy-egy szám 1 korona

1. A varchoniták.	28-29. Szomorú napok.	98-99. Felfordult világ.
2. Fortunatus Imre.—Shirin.	30-36. Kárpáthy Zoltán.	100. Elbeszélések.
3. Kalóz király.	37-43. Egy magyar nábob.	101-112. Dekameron.
4. Sonkoly Gergely.	44-48. Új földesúr.	113. Egy asszonyi hajszál.
5-9. Törökvilág Magyarországon.	49-55. Szegény gazdagok.	114-119. Névtelen vár.
10. A bűntárs.	56-58. Hétköznapok.	120-121. Népvilág.
11-12. A kétszarvú ember.	59-63. A régi jó táblabírák.	122-124. Szélszél alatt.
13. Koronát szerelemért.	64-65. Délvirágok.	125-131. Egy az Isten.
14. Petki Farkas leányai.	66-67. Milyenek a nők?	132. A debreceni lunátikus.
15. Regék.	68-71. Véres könyv.	133-134. Egy ember, a ki mindent tud.
16. Carinus.	72-73. A magyar nép élce.	135-136. Asszonyt kísér — Istent kísér.
17-20. Erdély aranykora.	74-75. Arnyképek.	137-138. A jancsárok végnapjai.
21-23. Csataképek 1848-1849-ből.	76-82. A kőszívű ember fiai.	139-140. A magyar előidőkől.
24. Bujdosó naplója.	83. Milyenek a férfiak?	141. Az életből elvesse.
25-26. A fehér rózsza.	84-88. Politikai divatok.	142. Észak honából.
27. Magyarhón szépségei.	89. A serfőző.	143-151. Színművek.
	90-93. Mire megvénülünk.	
	94. Oceania.	
	95-97. Az elátkozott család.	

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21. sz. és minden hazai könyvkereskedésben.

33. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 15.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseken a postailag meg-
határozott viteldíj is eszandó.

MEGÉRKEZÉS A KELETI PÁLYAUDVARON.

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR BUDAPESTEN. — Spányi Lajos felvétel.

A 18 évesek egyévi önkéntességi jogának megszerzési és csapat-testválasztási módjait

tárgyalja Tolcsvai Nagy Barna dr., miniszteri fogalmazó. A honvédelmi minisztérium önkéntesi ügyosztálya referensének könyve. — Címe:

Egyévi önkéntesjelöltek tájékoztatója. Második kiadás.

Ára:
1 korona
80 fillér

Megrendelhető: Lempel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden hazai könyvkereskedésben.

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden hazai könyvkereskedésben megrendelhető:

MIKSZÁTH KÁLMÁN ÉLETRAJZA

Irta VÁRDAI BÉLA

A nagynevű író egyetlen részletesebb életrajza. Mikszáth arcképeivel díszített csinos kartonkötésben.

Ára 2 korona 50 fillér.

NOÉMI FIA.

REGÉNY. IRTA LACZKÓ GÉZA.

(Folytatás.)

Mire Arabella beért, az elsőrendű női öltözékben már tudták a nagy eseményt.

— Szerződött? — rohanta meg minden bevezetés nélkül Juczi a belépőt.

— Véletlenül találkoztam vele a kulisszák között s a mama után kérdezősködött, a kit régóta ismer! — tért ki pírulva Arabella.

— Igen? — fordult meg a bizalom hiányától sértődött Juczi s nem szólt többet egy szót sem.

— Én nem szeretnék Karcagnál pályázni, mondják, hogy erősen udvarol a női tagoknak s kegyek osztása nélkül nincs jó szerep! — szólt Mogoriné.

Hallgattak.

— Az én időmben más volt bizony az erkölcs a színházaknál... — kezdett bele még egyszer, folytatást ígérő hangszílyal függesztvén fel szavát az anyaszínész, de mivel újra néma csend felelt, előkapta a kötését s haragosan bökdöste párbajozó tüfivel a levegőt.

Az ajtó fölött megberrent a második felvonás kezdetét jelentő csengő.

VII.

A bodzafa-utcai kis lakáson mintha forgószél kevert volna fel mindent. Szinpadi tarka rongyok, tiszta lábasok, könyv, levelek, cipők, vasaló, lámpa, képek, tepsi s újságpapíros ívek szedett tömege hanyódott szerteszét. Lányiné kőcsozán, vörös szemmel, izgatottan szaladgált ki s be, az egyik kezében valami elpakkolni valóval, a másikkal hadonászva. Béla a fiók, szekrények mélyeit kotorászta; Arabella a szoba közepére állított ládák lassú telése fölött görnyedezett.

— Mama, ne szaladgálj! Inkább dugj a cipők orrába papíros-gombócot — szólt a lány. Fogott egy blúzt, hanyatt fektette, a gyűrődés ellen kitömött újjakat keresztbe fektette fölül s nyílásukba óvatosan egy-egy tányért, csészét, mit dugott.

— Megérdemelte ez a vén disznó Szamosi, hogy itt hagyj! Pécs, az egészen más! Urak járnak ott színházba, nem budai csizlikék!

— Mama, ne dugdoss így mindent mindenbóva, el fog törni.

— Fenézik! — harsant Lányiné büszkén.

Első szerződés, gyász, kegyelem, ez az egész budai história nem nagyon tetszett neki. A második szerződés az igazi! Nem a Lányi Ágost lányát szerződötték most, hanem Lányi Arabellát, a budai szinkór elsőrangú naivját és pedig ötven forintra! Nem lehetett ezek között megmaradni! Mert a Splényi ebédjén a Disznó-főnél az a Szillághy-micsoda Arabella mellé került, az Aranka majd megpukkadt dühében...

— Azt a fiút pedig, Arabella — fordult hangossá az özvegy gondolkozása — a ki a Notredámi toronyor előadásán belenevetett a jelenésbe, mikor Esmeralda felismeri az anyját, azt a vén marhát, a ki úgy ordított, mint egy sakál, hogy téged alig lehetett hallani, én mondom neked, a Fekete Juczi bírte föl... Na hát, a Józsi bácsi milyen paff volt, mikor bevonultunk a kocsmába, elől én, aztán Karczag, te és a Béla! Torkán akadt a spriczezer a vén gödénynek...

S reces! mintha csakugyan a torkán akadt volna.

— A lábodra húzod a kalapodat, mama? — vihogott vissza a szekrény mögül Béla.

— Kopogtak? — kelt föl Arabella.

— Jesszusom, a speditőr! Pedig mondtam neki, hogy csak délben jöjjen.

Béla már ment is ajtót nyitni.

A két nő kezében megállt a munka. A konyhában ismerős éles hang kedélyeskedett.

— Mama! mama! — simított el idegesen arcaán Arabella — hát mégis idejött!

Az ajtóban egy esokor s nyomában Szillághy magas, elegáns alakja jelent meg:

— Kisztihand, Belluska! Jó napot!

— Oh, ilyen rendetlenségbe, alásszolgája, Szillághy úr, tetszik tudni, délután utazunk... Hát vedd el onnan azt a tepsit, Belluczi, hogy legalább leülhessen a vendéged!

— Jó napot! — mondta szárazon, daczosan a kis lány.

Szillághy mosolyogva koszorúzta meg csokrával az asztal szélén álló fodros fehérneműket, a tepsit leállította a szék mellé, maga pedig leült.

— Hát eimegy, Belluska! Pedig nekünk még lenne beszélni valónk egymással — szólt éles, szinte támadó nyíltsággal s élvezettel szippantgatót a szobát betöltő mószos, finom, lányos illatból.

Béla Lányiné egy intésére eszébe jutott, hogy cigarettapapírosért kell mennie. Az özvegy tömördek dolgát dobva ürügyül, kimosolyodott a szobából fia után.

Ekkor Arabella fölkapta a csokrot, a melynek gálánsul talakodó hódolatát megértette s a vén divány szögletébe dobta.

— Látom, még mindig haragszik, Belluska!

— Ne beszéljünk erről! — szinte könyörgött puha, meleg hangja.

— De én direkt azért jöttem, hogy erről beszéljünk! — reesgte rá szigorúan a vendég.

Arabella szembe fordult vele. Kihez szólnak így? Hozzá? Szegény apja a térdére ültette, ha csak kérni is akart tőle valamit; Béla félóráig is elbolondozott, a míg előállt kérésével s most ez az idegen ember beszél vele így, mint tán bérésével sem. Mert éhes reám, azt hiszi, beszélhet így? Hirtelen ehgető mosoly ugrott végig a piros arcon:

— Maga, maga... tanító bácsi!

— Szóval nem szível? Elég finoman kértem így, kis hercegnő? Na, ne! Rosszul esik ez az elenséges mozdulat, minék? Azért jöttem, hogy megbocsásson! Egyben igazam volt, nézze. Ha ott minden lány olyan, mért legyen alóla kivétel? De egyben tévedtem s ezt megmondom magának, kis Bellus, egész nyíltan. Abban, hogy a kegyed drága, önzertes, előkelő kis lényesekéből ordít a tisztesség s én mégis úgy közeledtem kegyedhez...

— Ne mondja ki még egyszer, Szillághy! Kegyed gazdag és nagy úr s azt hitte, hogy csak rá kell nevetnie a kis feketeruhás árvára s az megy kegyeddal. Azt hiszi, hogy a hónapos lakásban nincs becsület? Azt hiszi, hogy a szegény lánynak nincs szíve, csak ölelése... pénzért?

Szillághy megdült kissé ültében, hogy a divány karjára támaszkodhassék s úgy nézett föl komolyan, csak a szeme csillogott.

— Azt hiszi, hogy a szinpad csak auzlág, a hol a szegénység kellett magát dalolva, szavalva a nagy urak szerelmébe? A szinpad — s könnyfátyol törte meg a kék szemek fényét — a síró, a mosolygó festett vásznak az életem, az apám, művészet nekem és... a kenyerem! Lehet, hogy másnak csak ürügy; az ürügyet he lehet moeskolni... De hogy adnám én azt a mecskolt kenyeret bátyám kezébe?... S kint, a kerepesi temetőben az a sír... szegény öntudatlan, zsörtös anyám...

— Milyen édes, drága kis szája van! — szólalt meg a nagy úr szerelmesen.

Arabella hirtelen elfordult s belezokogott két tenyerébe.

— Menjen el... menjen el! — sirta idegesen.

— Na hát, mi az? — állt fel Szillághy komoly tisztességgel s a lányhoz lépett, hogy vigasztalva fogja meg karját, kezét.

Arabella elrántotta magát:

— Menjen el!

— Édes kicsikém! — becézgette volna megindultan Szillághy.

A kilincs megmozdult s mint a Caesar után leskődő Cassius, bizalmatlan, fűrkésző arccal állt meg az ajtóban özvegy Lányiné.

Egy mozdulat, egy zsebkendő-villanás és könnynek, érzésnek nyoma vészett: fejét félrehajtva, lassu, szegényke kis taglejtésekkel hajtogatott Arabella egy sokszínű szoknyát.

Szillághy kelletlen szegénységgel motozott az asztalon.

— Nem jött még vissza Béla? A szomszédban voltam búcsúzni, mondtam, hogy te is tisztelteted őket, Arabella!

Szillághy hirtelen abbahagyta egy kis cipőske simogatását és a belépő felé fordult.

— Isten kegyeddal, asszony! Sok szerencsét kívánok — szólt kezét nyújtva. — Isten áldja meg, Béla kisasszony! Nem akartam, hogy búcsú nélkül hagyjon itt bennünket, a kik annyit gyönyörködünk szívből jövő művészetében.

Lányiné hasán malmozásra összefogott kézzel bölögött helybenhagyóan.

— Jó napot, Szillághy úr! Bocsásson meg, hogy nem adok kezét, de oly piszkos a sok poros holmitól.

— Hát mosd meg hamar! — biztatta Lányiné.

Szillághy ajkára harapott, de aztán derülten a lányhoz lépett, megfogta kis karját, mintha azzal kezelne s gyöngén megrázta:

— A viszontlátásra, Belluska!

— Meghajtotta magát és ment.

— Mit mondtott? — detektívkedett a lánya arcaza az özvegy, a hogy az ajtó becsukódott.

— Búcsuzott. Mit mondtott volna? — kérdezte hideg fölányesen a lány.

— Igaz! Mit is mondhatott volna? — morogta csak magának Lányiné, mint a ki szentségtörő gondolatot temet szívében röstelkedve.

VIII.

A házmesterné utánuk köpött, mert borral való helyett csak mosolyal búcsuztak el; a speditőrrel meg a lépesőn összekapott az özvegy; a kocsi, a ki a déli vasúthoz vitte őket ki Budára, az Isten háta mögé, még két hatost követelt.

Vonat-indulásig jó másfél órai idő lévén, mert az özvegy nem szeretett lekésni, akárcsak Aszalai uram, ellátta fiát mindenféle hasznos tanácsal.

— Aztán, Béla, nem kávéház, nem kocsmá, hanem tanulni kell és én mondom neked, anyád, ki jót akarok, ne ezizgarettázz sokat, tudod?

— Nem, anyám. Délelőtti az egyetemen lesznek, sőt délután is, aztán másolni fogok vagy tanítani s estére egy szakácsné szerető után nézek, hogy legyen vacsorám is.

— Eriggy, eriggy, te bolond! — szólt Lányiné és felugrott, mert még fel kell adni a pakkot, jegyet kell váltani, pár zsemlet is jó lesz venni, meg két körtét talán. Megtapogatta zsebét, hogy megvannak-e kulcsai, pénztárcája és izgatottan elroholt.

Béla megfogta kis huga kezét, egymáshoz simultak s mindéggyik a másik sorsát színezgette magában. Először válnak el. A fiú itt marad a nagyvárosban egyedül... Ki teszi majd elébe a nagy bögre kávét s a hatalmas vizes zsemlet? Ki teszi át tányérjára a jobb falatot lopva? Ki kapaszkodik karjába délutáni sétákon? Ki ad neki titokban zsebpénzt?... A lány meg elmegy hóbortos, drága, zsörtös édes anyjával... Ki fogja megsimogatni a játék hevetől égő arcát? Ki fogja szerepét elűzni? Ki méri végig a talakoló férfiakat? Ki biztatja majd bátortalanságát? Kinek a vállán sirja ki magát, ha a nyomor, megpróbáltatások megnyitják

könyve zsilipjeit? A rakoncátlan fiú s a mártírnak született szende lányka közös gyermekségének emléke egyszerre lopott most meletet szívükbe, szemükbe: a közösen érdemelt veréseket mindig a lány kapta meg, míg bátyja vad rohanásban döntögetett székeket az anyai harag elé; huga vajaskenyerét, gyümölcsét sokszor lopta el s utóbb esőkkokkal vigasztalta az éhenmaradtat...

— Emlékszel, Aranyos? Anná a fekete néminél a kertben, mikor beleharraptál egy vaczkorba, elfintorítottad a piczi szadát és azt mondtad: «Bat-tójte!» Én meg büszke szigorrall javítottam ki rögtön: «Nem battójte, hanem vattójte!»

— Oh, Béla!... Mért olyan rossz, olyan gonosz az élet némely emberrel...? Mit vétettünk mi?

— Na, ne sírj, Aranyos! — s elszánt pillantás villant meg hirtelen szemében. — Nezd, ott jön már a mama és én még akartam neked valamit mondani... Ne higgy te egy férfinak sem, tudod?

Arabella fölszárgatta gyorsan könnyeit s fáradt sóhajjal legyintett:

— Eh! Kinek kell az a sok majom?

Ez volt a búcsújuk. Nagy füst, döcögés, sok parasztasszony... az egyik mellettük folyton kis fiát szidta: «Mihál, rosseb a pofádat!»... a baracscai lombos, buja völgy, a velencei mocsaras, egy kis

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR KOCSIRA SZÁLLÁSA A KELETI PÁLYAUDVARNÁL.

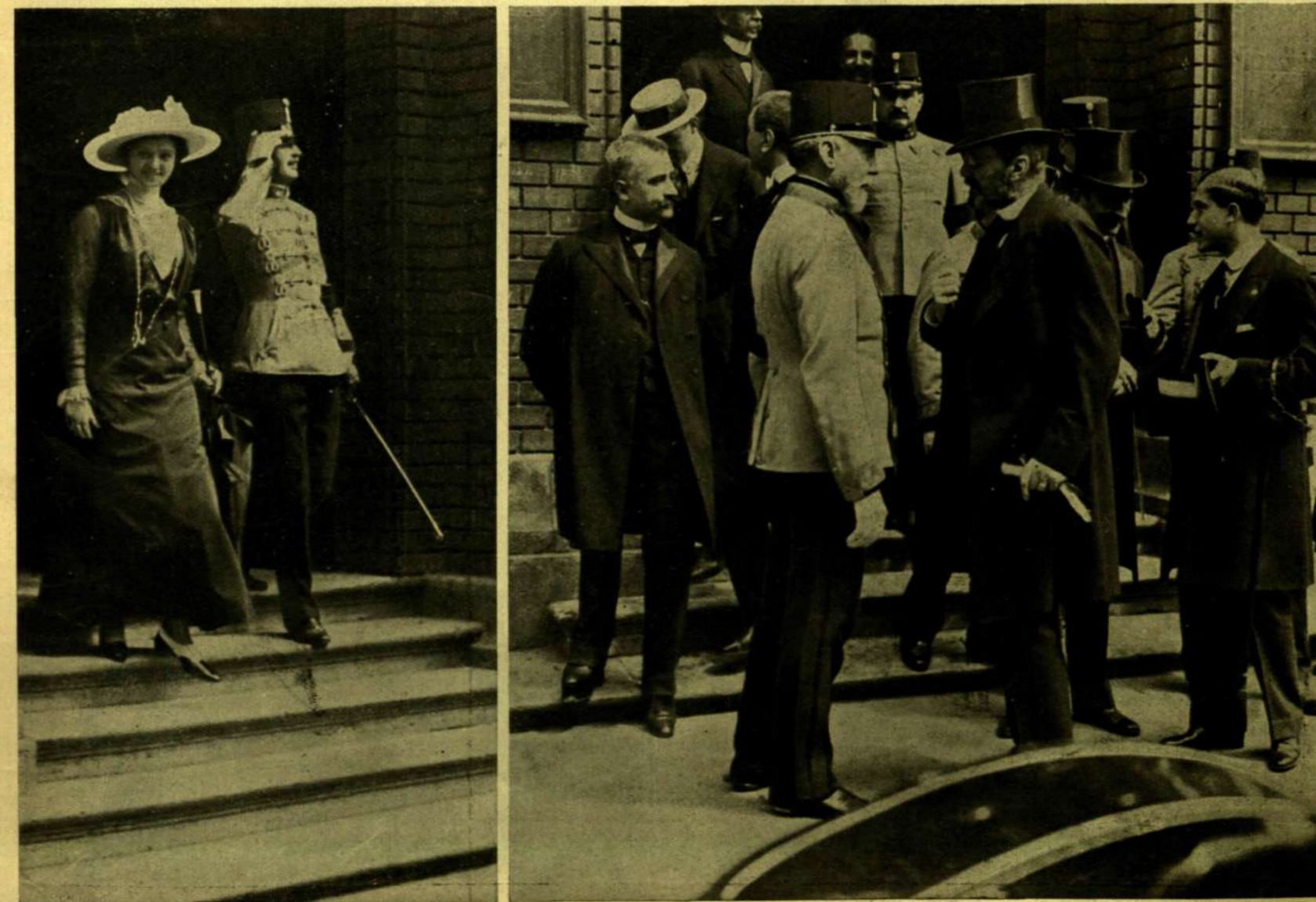
chesség, Siófok pusztá partja, túl a tihanyi kettős torony, a Balaton őszi tükre, a szelid romantikájú, édes, kedves agg regés hegyek amott, fájó piczi övgyak, egy kis szomorúság, ideges remény, az özvegy nevetős közlékenysége, egy csirkecsozomb, a mit a parasztasszony erővel a kezébe nyomott, emelkedő-súlylyedő telegráf-húrozat, kapkodás, veszekedés... s egyszerre csak ott ült egy alacsony, dohos, fogadóbeli szobában az ágy szélén.

Másnap Arabella megéskolta az igazgatóné

tele gyűrűs újjú kis vas-tag kezét, a melynek esuk-lójába beledagadt a karperecz, az új kollégákkal végig kezelte, a nőkkel összelelkelt, a terem sarkába emelt szinpadról letekintett a piros bársonnyal borított támlás lózákra, az egyiknek sarkán csibukozó Karczaga s éhesen, hévvel próbálta végig a Csiky új, nagysikerű Proletárjainak Irénjét s egy hét se télt bele, már csokor várta az úgynevezett zenekar pár széke között a kis naiva valamilyen szép jelenését és szerelmés le-vél a hazatérését.

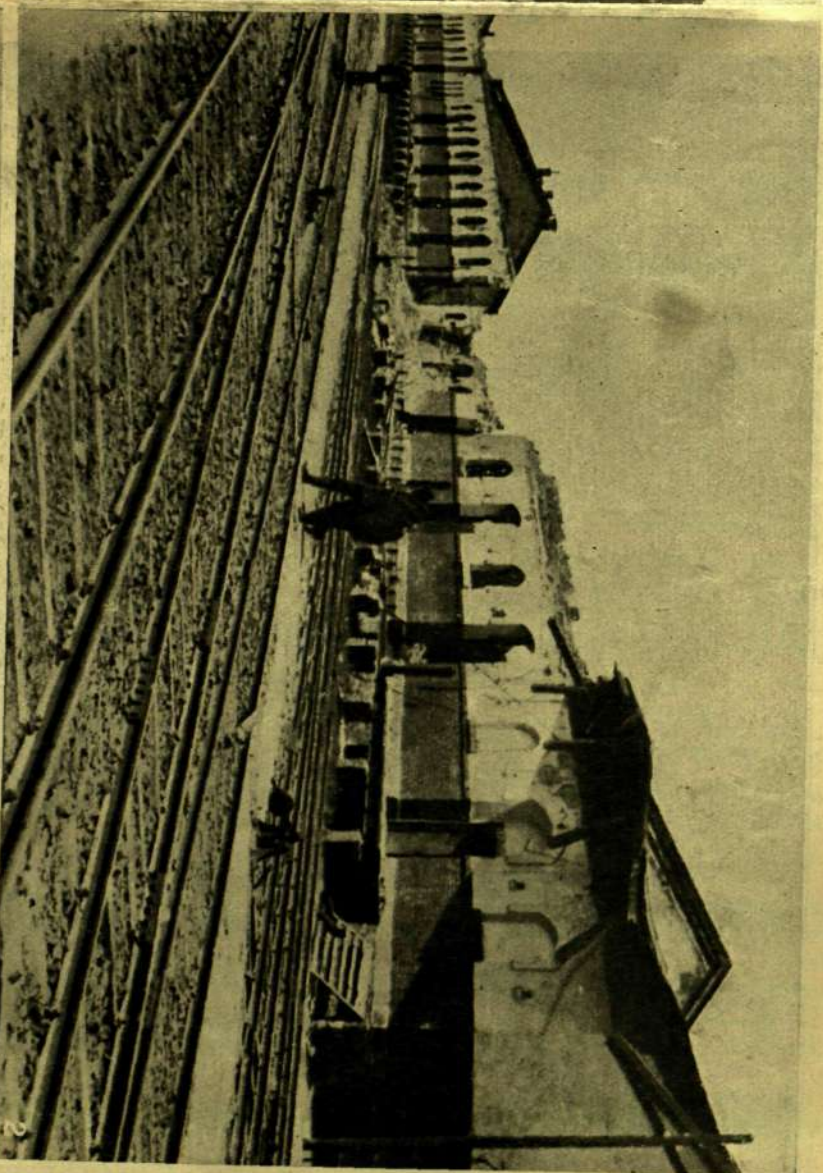
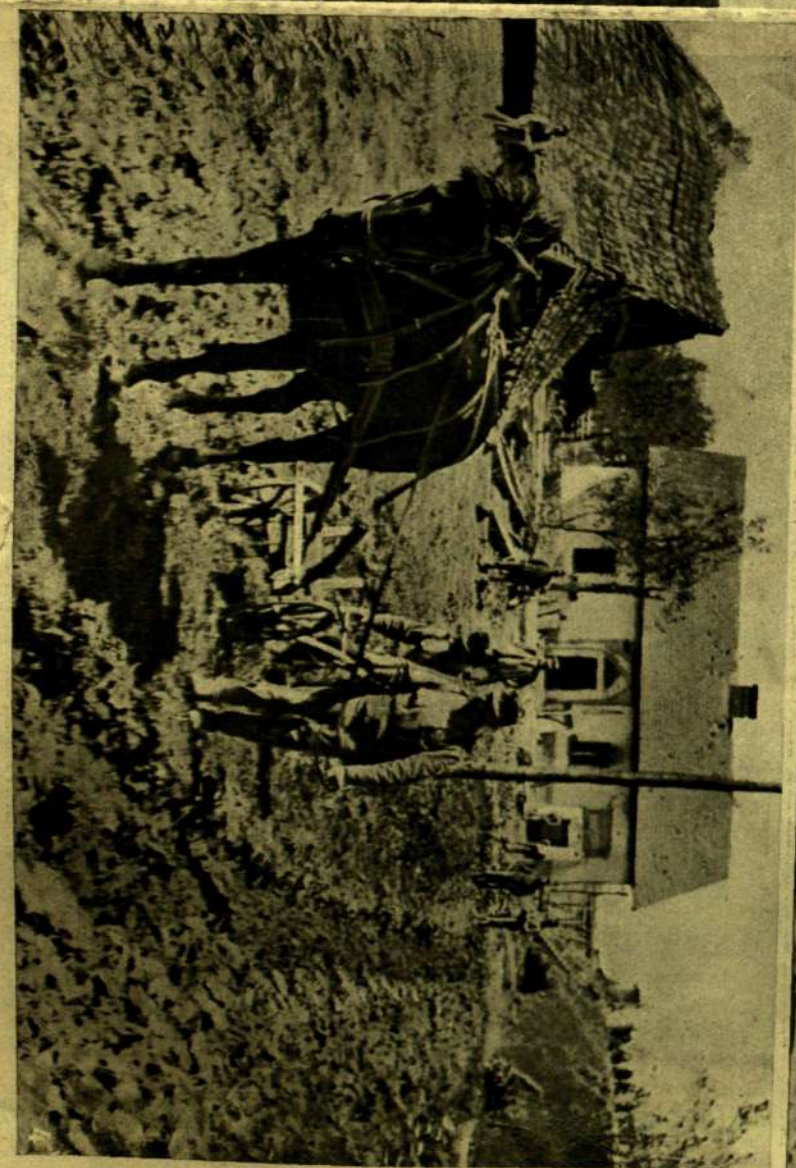
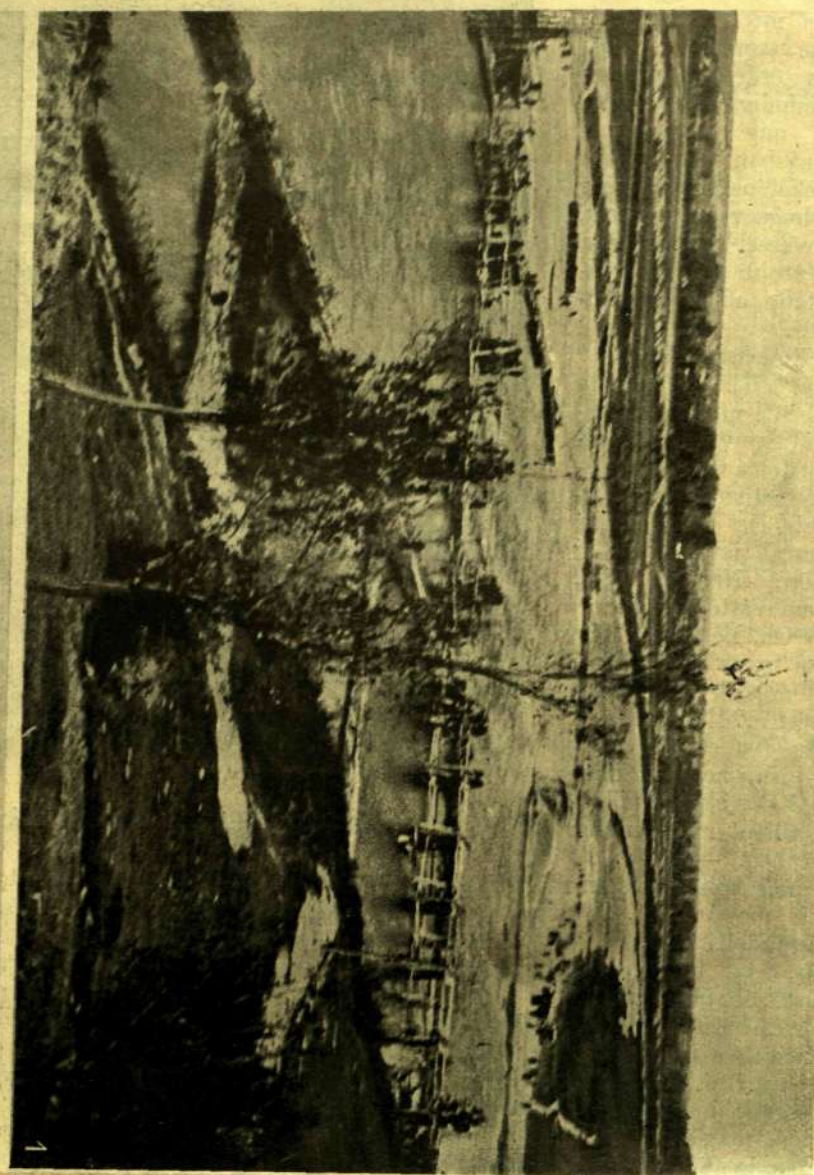
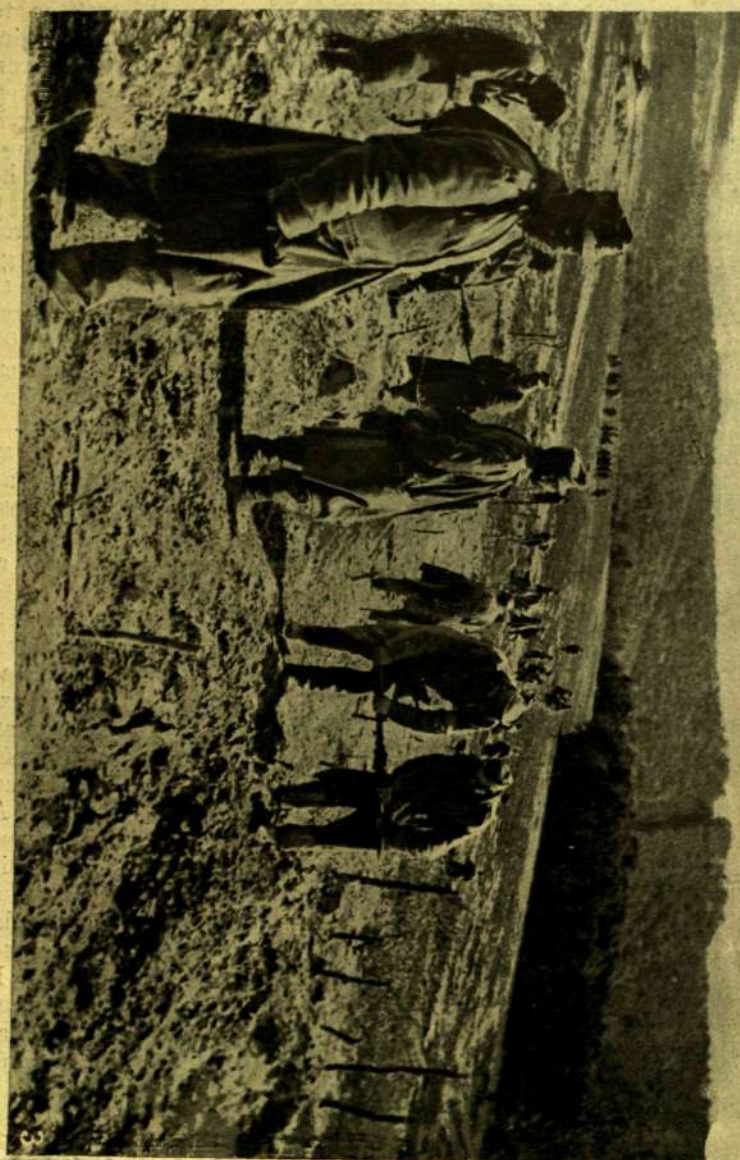
A csokrot a szolgál-bíró családja adatta, felvonásvégi tapsokkor nem is mulasztotta el Arabella, hogy a páholyukba ne mosolyogjon külön; a szerelmes levelet pedig egy nyolczadik gimnázista írta, a ki esténként az állóhelyről ordította az imá-dott nevet. Személyesen azonban egyikükkel sem ismerkedett meg. A szolgál-bíróék jó néven vet-gabirók jó néven vet-gabirók jó néven vet-gabirók... ték volna tőle, ha köszönetével felkeresi őket; a gimnázista előadás után megvárta az öltöző bejáratánál s a szinpadiruhás kosarat vivő eseléd mögött siető felé szerelmesen bö-gött egy-egy éljen Lányi Arabellás-t. Hiába! A kis lány játszott, próbált, tanult, takarított s gazdátlan gondolatai ott jártak a kerepesi temető friss sírja s a műgyetem új hall-gatója körül.

(Folytatása következik.)

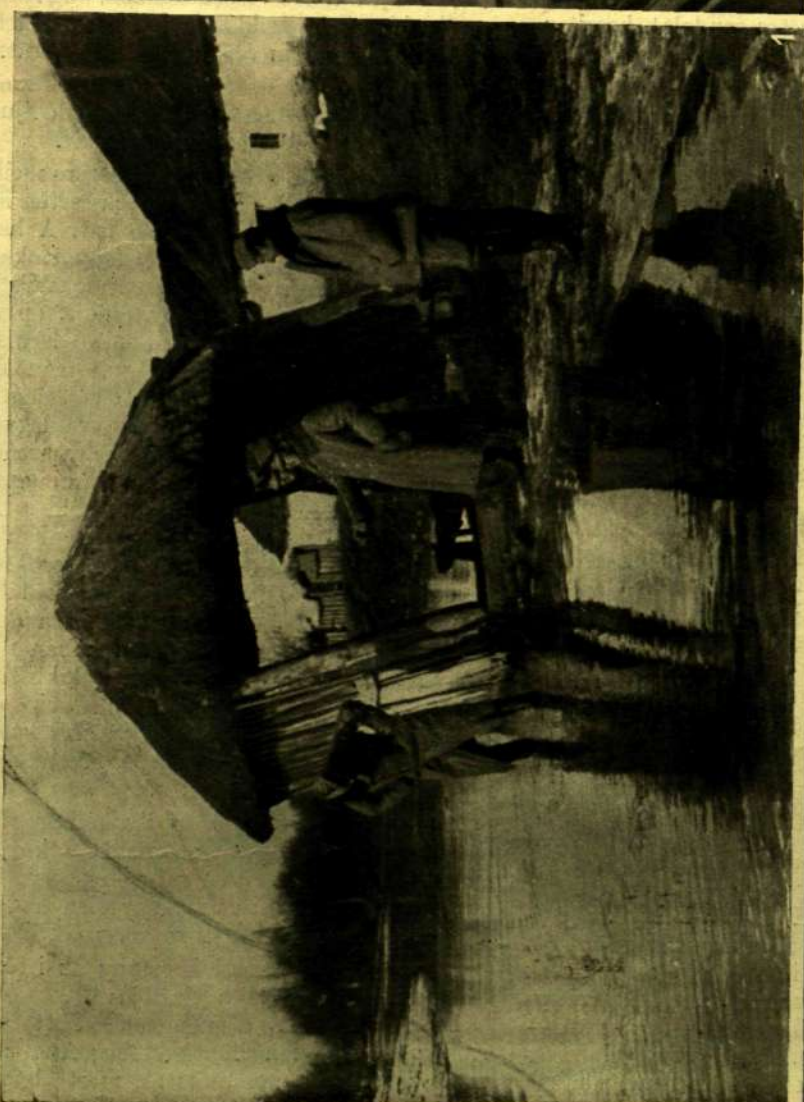
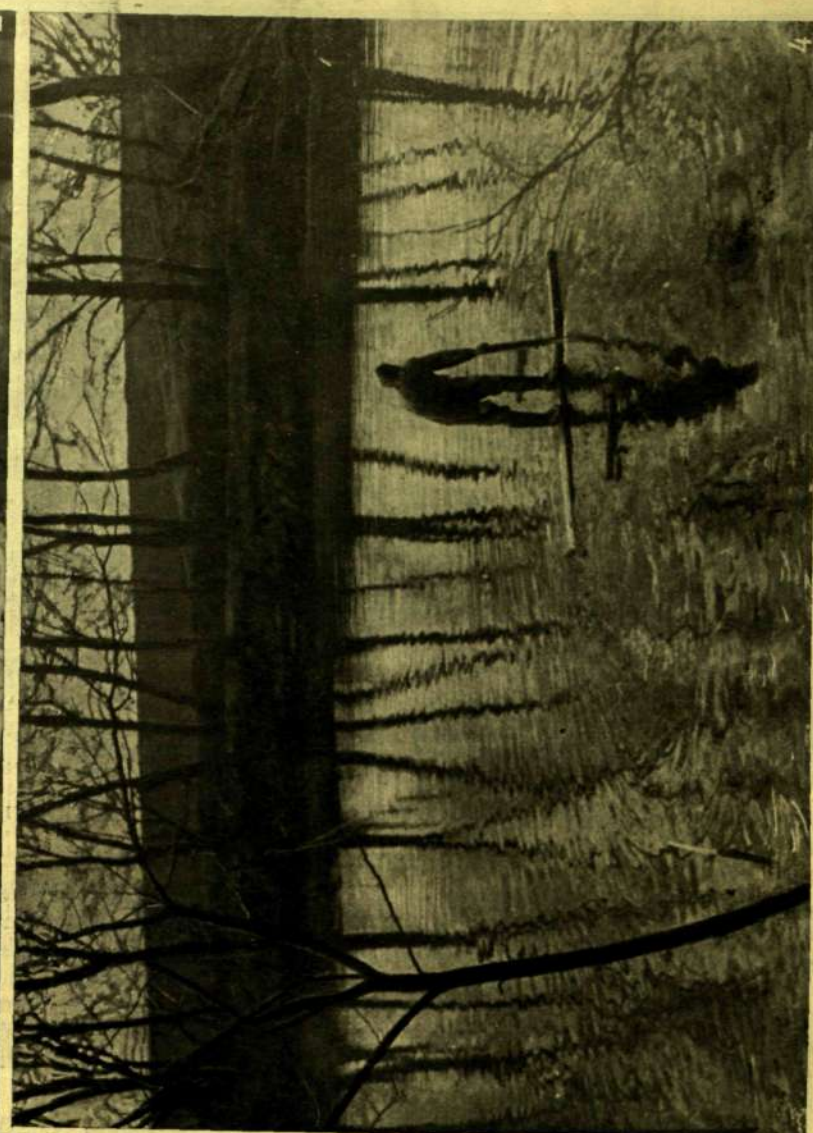
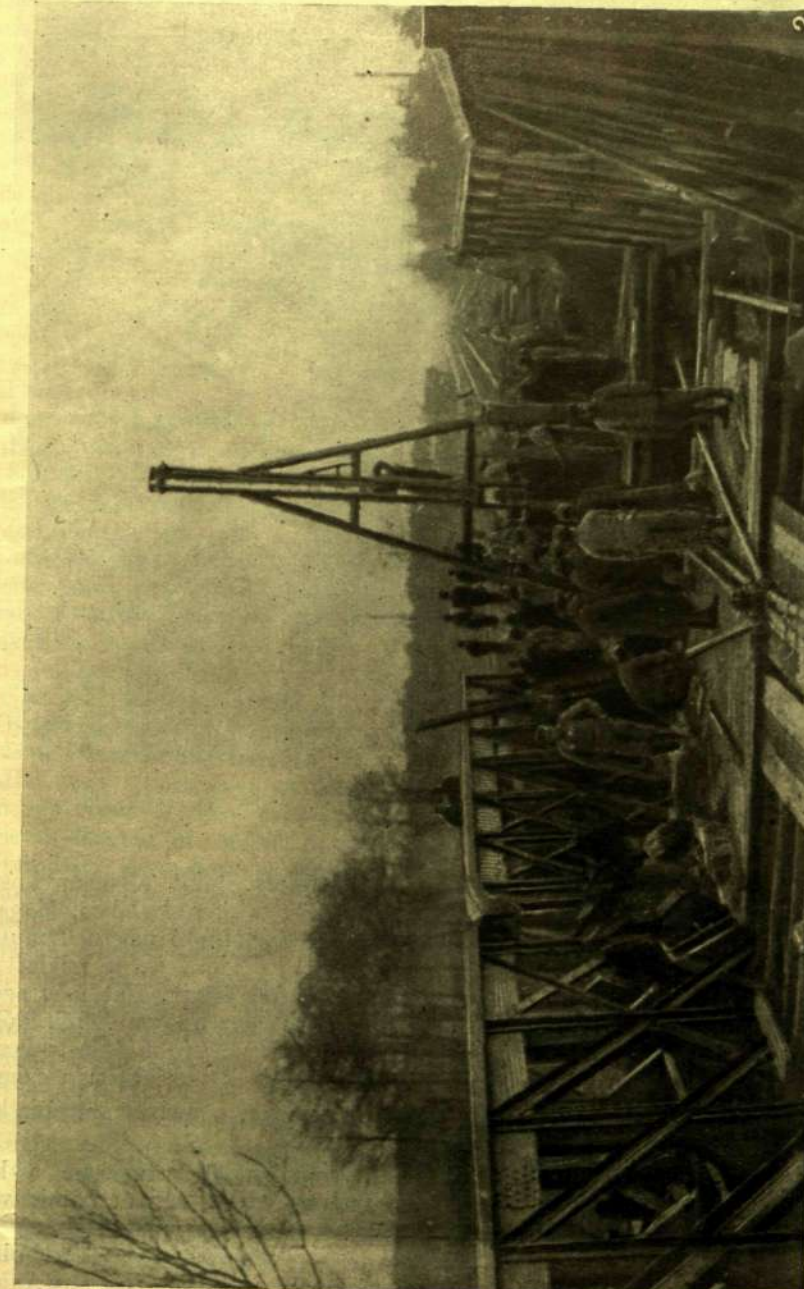

Látogatás a művégtag-készítő intézetben. 1. A trónörökös-pár az intézet karujában. 2. Gróf Tisza István, Dollinger tanárral a trónörökös-párra várakozva.

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR BUDAPESTEN.

1. A szilveszter előtti munka egy felvételén. — 2. Román lőerő és katonák rakétapótlék egy pályaudvaron. — 3. Katonák elhanyagolt az oroszok által készített drótkerítés. — 4. Újabb katonák szántják a földet. AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Jály gróf, a harcokra kitűzött magyarországi katonák.

1. Csizma-próba. — 2. Hídépítés a Niddán. — 3. A huszár nézi a pulykákat. — 4. Először átkelése egy folyón. AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Bánsági János főhadnagy férfiával.

OLASZ HEGYI TŰZÉRSÉG.

A NAGY KENYÉRIRIGYSÉG.

Crookes, — az angol tudományosság büszkesége és a londoni természettudományi társulatnak jelenlegi elnöke — mintegy két évtized előtt könyvet írt arról a veszedelméről, mely az emberiséget azáltal fenyegeti, hogy rövid időn belül nem lesz elegendő búzája. E könyvben statisztikai alapon mutatta ki, hogy az emberiség igen gyorsan szaporodik, a búza-fogyasztás ennek következtében erősen növekedik, úgy hogy ezzel szemben nem bír lépést tartani a búzával bevetett területeknek növekedése. Kimutatta azt is, hogy nincsenek már a földtekén oly búzatermelésre alkalmas parlag-területek, melyeket fel lehetne szántani, se pedig a termelést nem lehet holdanként — jobb művelés által — annyira fokozni, hogy kielégítse a szükségletet. Ennek következtében az ő számításai alapján közeledik az az idő, a mikor nem lesz elegendő búza az emberiség táplálására. Ezt az időpontot körülbelül az 1913-ik évre határozta meg. S hozzátette, hogy 1920 táján irtózatot mértékben fog mutatkozni a hiány s valóságos éhínség fog beállani.

Ez a könyv valóságos riadalmat okozott megjelenése idejében Angliában. Pedig nyilvánvaló volt, hogy Crookes fejtegetései nem helyt állók. A föld felületének csak egy kis része áll még művelés alatt, óriási szűzföldek várják még az ekét. Egész Észak-Afrika, mely a római birodalom idejében a világ gabonarakára volt, ma alig valami búzát termel. Mezopotámiában, a Tigris és Eufrates vidékén csak helyre kellene állítani az ókori vízvezetéseket, s a csodás termékenységű talaj fél Európát el tudná látni búzával. Szibéria déli vidékei jól megtermik a búzát, s a gyér lakosság csak most kezd foglalkozni annak nagyobb arányú termelésével. Braziliában az ősrögöttek kiirtása által akkora területeket lehetne meghódítani a búzatermelésre, a melyek talán megkétszereznék a mai termés összegét.

De az angol közönség nagy átlagban csodálatosan hiszékeny természetű. A mit egy nagy tekintélyű tudós neki mond, azt szentírásnak veszi, s észbe sem jut, hogy kételkedjék benne, vagy kritikai vizsgálat tárgyává tegye. Az egész közvélemény kész és megdönthetetlen igazság gyanánt vette Crookes fejtegetéseit, s általános lett az aggodalom, melyet még fokozott annak megdölgölése, hogy az angol nép majdnem kizárólag búzából sűti a kenyereit. És a szükséges búzának legnagyobb részét külföldről hozza be. Maga az angol mezőgazdasági rendszer ugyanis oly irányban alakult át az újabb időben, hogy megkevesbedett a búzával bevetett terület, ellenben intenzívebb

teszik az állattenyésztést és kertészetet. Mert friss zöltséget és tejet nehezebben lehet idegen országból importálni, mint búzát. Ennek folytán ma Nagy-Britannia földje csak annyi búzát terem, a mennyi a lakosság táplálására tizenhárom hétig elég. A többi időre, vagyis harminckilenc hétre külföldről kell behozni a kenyérmagot.

Ily viszonyok, és ily felfogás mellett nem lehetne csodálkozni rajta, ha különös gondolatok keletkeztek volna azok agyában, a kik önállólag is szoktak gondolkodni, s a kik első sorban szoktak hatással lenni a vélemények kialakulására. Ha az emberek gyorsabban szaporodnak, mint a búza, és e miatt éhhalál fenyeget, nem e természetes gondolat, hogy az emberek szaporodásának kell gátat vetni. De miképp? A búzaevő népeket nem lehet rászorítani, hogy kevésbé szaporak legyenek. Úgy se lehet velők tenni, a hogyan a maorikak tettek, a kiknek eladták a londoni kórházak tüdővész halottainak ruháit, mire a ftisis meg a pálinkaivás elterjesztése kiölte az egész fajt. A búzaevő népeket úgy sem lehet kiirtani, a hogy Dél-Ausztrália lakosaival tettek, a kiket egy lakatlan s terméketlen szigeten zsúfoltak össze, a míg nagy részek éhenhaltak. Már pedig meg kell ritkítani őket, csak úgy marad Anglia számára elég búza. S erre a célra csak egy biztos eszköz vezet, egy óriási háború, a melyben millió számra pusztítsák egymást, ép azok a nemzetek, a melyek búza-kenyérrel élnek.

Természetes, hogy ezt a brutálisan borzasztó gondolatmenetet nem fejtették ki a nyilvánosság számára theóriává. De a ki az angol brutális gondolkodásmódot csak valamennyire is ismeri, annak egy csöpp kétsége sem lehet az iránt, hogy ez az okoskodás sok angol agyat foglalkoztatott. És azok, a kik így gondolkodtak, tisztán láthatták a számadást abból a szempontból is, hogy mit nyerhet és mit veszthet egy európai háború esetén Anglia?

A flotta mindenhatóságába vetett hit az angol népen egészen a háború elejéig szinte babonás erővel uralkodott. Úgy hitték, hogy ezen a flottán semmire, ellenben ez a flotta minden erejét vehet. Ha kiút a háború, egyetlen ellenséges hajó se mutatkozhatik többé a tengereken; ellenben minden angol esónak csak oly szabadon járhat akkor is, mint a mély-séges béke idején. Ennek pedig — úgy hitték — az lesz a következtetése, hogy az angol kereskedés monopóliumot fog élvezni magának a háborúnak ideje alatt is. Nem lesz konkurrens, szabadon használhatja ki a konjunkturákat, s garadával gyűjtheti össze a kincseket. Még abban az esetben is, ha Anglia nagy áldozatok hozza a háborúért, nem okozhat anny

túliadást a hadsereg, mint a mennyi túlhasznolt zsebre vág a kereskedelem. Maga a háború is tehát hasznothozó üzletnek mutatkozott, még arra az időre is, a mialatt az ágyúk dörögnek s vér folyik. Hát még azon-túlra! mikor a porba lesz tiporva s örök időkre semmivé lesz téve a legnagyobb és a legveszedelmesebb kereskedelmi vetélytárs: a német.

De hát az embervér, a melyet áldoznia kell Angliának is?

Erdemes egy pillantást vetni erre a kérdésre is, a melyet évtizedeken át hamis világitásba állítottak be. Azt hangoztatták ugyanis örökösén, hogy az emberiség békéjét a militarizmus tartja állandó veszedelemben, míg Anglia, a mely kisszámú zsoldosereggel fölött rendelkezik csupán, sohasem óhajthatja a háborút.

Pedig nyilvánvaló, hogy a következmény mást mutatott, — s ha jól meggondoljuk a dolgot, így is kellett annak történnie.

Németország az ő katonai rendszere mellett, úgy rendezkedett be, hogy háború esetén fegyverbe szólítja minden épkézláb fiát. A hatalmasokat ép úgy, mint az ügyefogyottakat, a gazdagokat és a szegényeket, az előkelőket és a napszamosokat, a politika férfait, ép úgy, mint a választó joggal nem bíró legalsóbb réteget. Ily szervezet mellett egyformán szenved és vérzik az egész nemzet. Ily ország kormánya nem kezdhet háborút, csak a legvégső szükség esetén, mert tudja jól, hogy személyválogatás nélkül az egész nemzet minden rétege egyformán fog vérzeni. A zsoldos hadsereggel bíró országok kormánya ellenben más helyzetben van. Ott csak azok harcolnak a seregben, a kik önként, a zsoldért vállalkoznak a szolgálatra. Többnyire tehát a dologkerülők, a kiknek a polgári munkában a legkevesebb hasznát lehet venni, a kikben legkisebb a vállalkozási szellem, a kiknek mint nemzetgazdasági tényezőknél legkevesebb hasznát lehet venni. A kiknek elpusztulásával tehát a legkisebb kár éri a nemzetet.

Nem-e nyilvánvaló, hogy ily hadsereg mellett hamarabb elhatározza magát a kormány a háborúra, mint olyan nemzetek kormánya, mely legbecesebb erőit is kénytelen hadsorbába állítani?

És így lett az angol kormány az irtózatot embermészárlás legfőbb okozójává.

Ezért mondják a németek «Gott strafe England» — Isten büntesd meg Angliát. Mi csak azért nem mondjuk ezt, mert ellenkezik az erkölcsi érzésünkkel, úgy tekinteni a Mindenható, mint a büntetés és bosszúállás Istenét.

A bosszú és büntetés maradjon miénk, embereké.

AZ «ABAFI» TANÍTVÁNYA.

Tesla Miklós, a horvát-országi származású hírneves elektrotechnikus, a ki évtizedek óta Amerikában él és az egész tudományos világ figyelmében közben végzi fizikai kísérleteit s nem egy felfedezésével keltett izgalmat a fizikusok és technikusok közt, most megírta a *Scientific American* című amerikai folyóiratban emlékezéseit. Ez a visszapillantás gyermekkorára nemcsak annyiban nevezetes, a mennyiben minden hevesztes embernek érdeklődést kelt a fiatalága, de ránk nézve annyiban is, mert több speciális magyar vonatkozás van benne, épen olyan természetűek, a melyek a tudós sorsában fontos fordulatoknak határköveit.

Gyermekkora egyik legfontosabb eseményeül Tesla a következőket mondja el:

«Hét vagy nyolcz éves voltam, mikor olvastam egy regényt, *Abafi* címűt, *Jósika Miklós* hírneves magyar író művét szerb fordításban. A tanulság, a melyet a regény hirdet, hasonló a *Ben Hur*-éhoz (Wallace angol író nagy hatása, Angolországban rengeteg sokat olvasott műve) s ebben a tekintetben úgy lehet tekinteni, mint Wallace művének előfutárját. (Jósika műve 1836-ban jelent meg, Wallaceé 1880-ban). Azok a lehetőségek, melyeket akaratérővel és önfegyelmével el lehet érni, ropant hatással voltak élénk képzelő-tehetségemre és elkezdtem magamat fegyelmelni. Ha volt egy darab édes kalácsom vagy almám, a melyet epedve vágytam megenni, odaadtam valami más fiúnak s Tantalus kínjait szenvedtem, de meg voltam magammal elégedve; ha valami nehéz feladat volt előttem, a mely kimerített, mind újra nekifeszültem, a míg elkészültem vele. Így edzettem magamat reggeltől estig. Eleinte ez heves szellemi erőfeszítés volt a vágy és a hajlam között, de évek folyamán ez a konfliktus enyhült s akaratom és vágyam azonos lett.»

Ritkán láthatni az irodalom erkölcsi nevelő hatásának ilyen' pregnáns példáját egy neve-

LOVASJÁRÓR AZ ISONZÓNÁL.

zetes ember életében s valóban figyelemre méltó, hogy ennek eszköze épen Jósika műve volt.

Tesla később, fiatal mérnök korában, 1880-ban Budapestre jött; itt ez időben vezették be a telefont s ő e vállalatnál kapott alkalmazást.

«Foglalatosságom Budapesten — mondja tovább az emlékezés — egy sereg fiatal emberrel juttatott összeköttetésbe, a kik iránt csakhamar érdeklődni kezdtem. Ezek egyikét Szigethynek hívták s a legkülönösebb emberek egyike volt. Koppant nagy feje volt, egy csunya szemölcs az arca egyik oldalán és becses arca feltűnően csunyává tette, de nyakától kezdve a teste mintául szolgálhatott volna egy Apolló-szobornak. Hallatlanul erős ember volt. Ebben az időben én nagyon ki voltam merülve a kemény munkától és szüntelen gondolkodástól. Szigethy meggyőzött a rendszeres testgyakorlat szükségéről és én elfogadtam ajánlatát, hogy vele gyakoroljam magamat az atletikában. Minden nap tornáztunk és én rohamosan erősödtem. A szellemem is mintha erősebb lett volna és ha gondolataim arra a tárgyra fordultak, a mely leginkább érdekelt, magam is csodálkoztam, mennyire bízom a sikerben. Egy alkalommal, a melyre most is élénken emlékszem, a Városligetben sétáltunk. Én verseket szavaltam, —

akkoriban nagyon szerettem a verseket. Könyv nélkül tudtam egész verseket és el tudtam mondani szóról-szóra. Így voltam Goethe Faust-jával. Ebből szavaltam egy passzust. Egyszerre mintha villám lobbant volna fel bennem. Egy pillanat alatt lerajzoltam a homokba azokat a diagramokat, melyek lényegét teszik 1888-diki alapvető találmányomnak. Szigethy tökéletesen megértette magyarázatomat.

Rendkívül nehéz ezt az élményemet helyes világításban és teljes jelentőségében az olvasó elé állítani, — annyira rendkívüli. Az eszme rendszerint nyersen és tökéletlenül mutatkozik először az ember előtt. Születése, növekedése és fejlődése normális és termé-

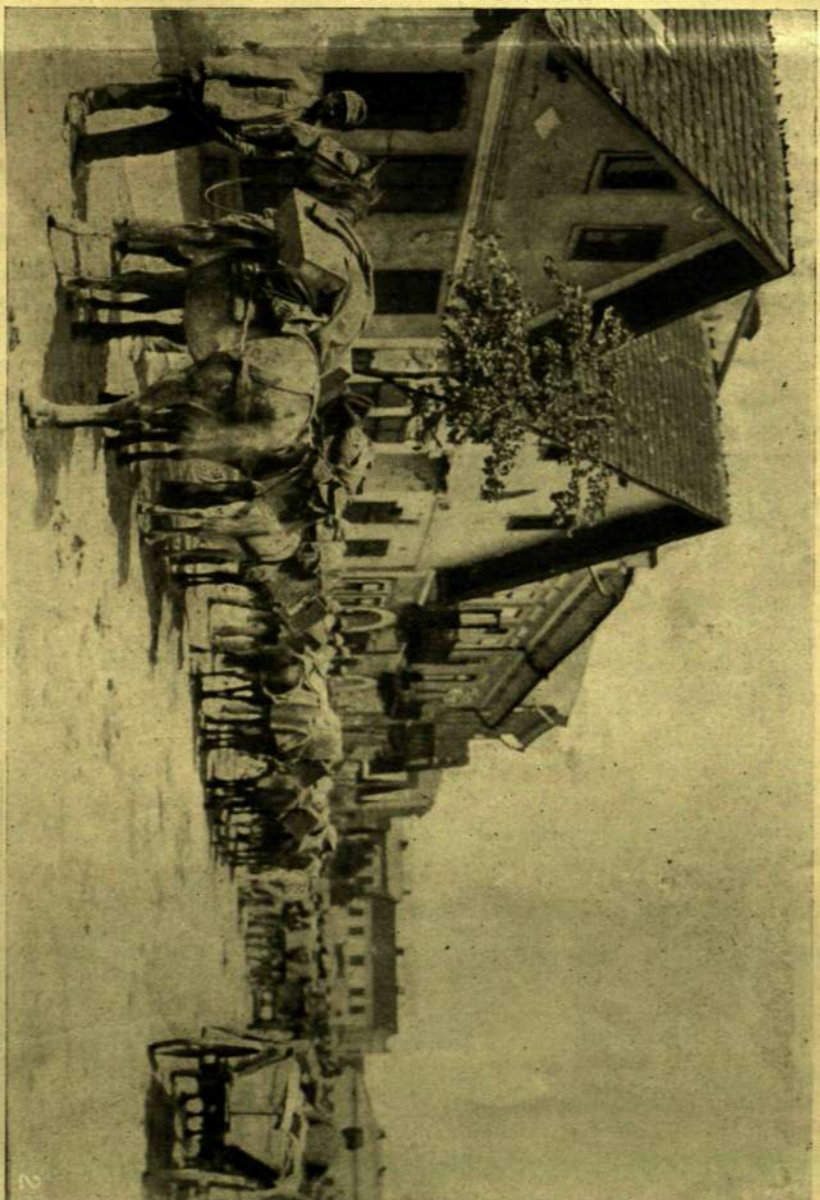
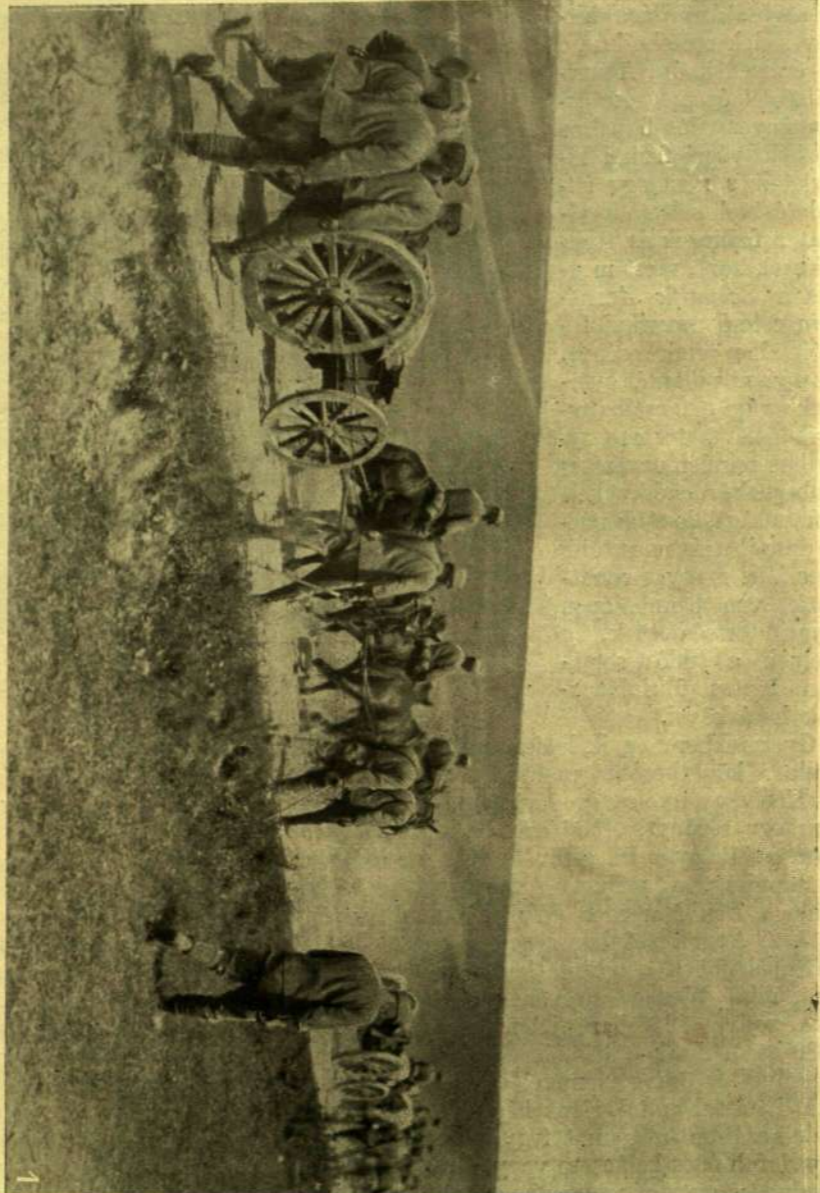
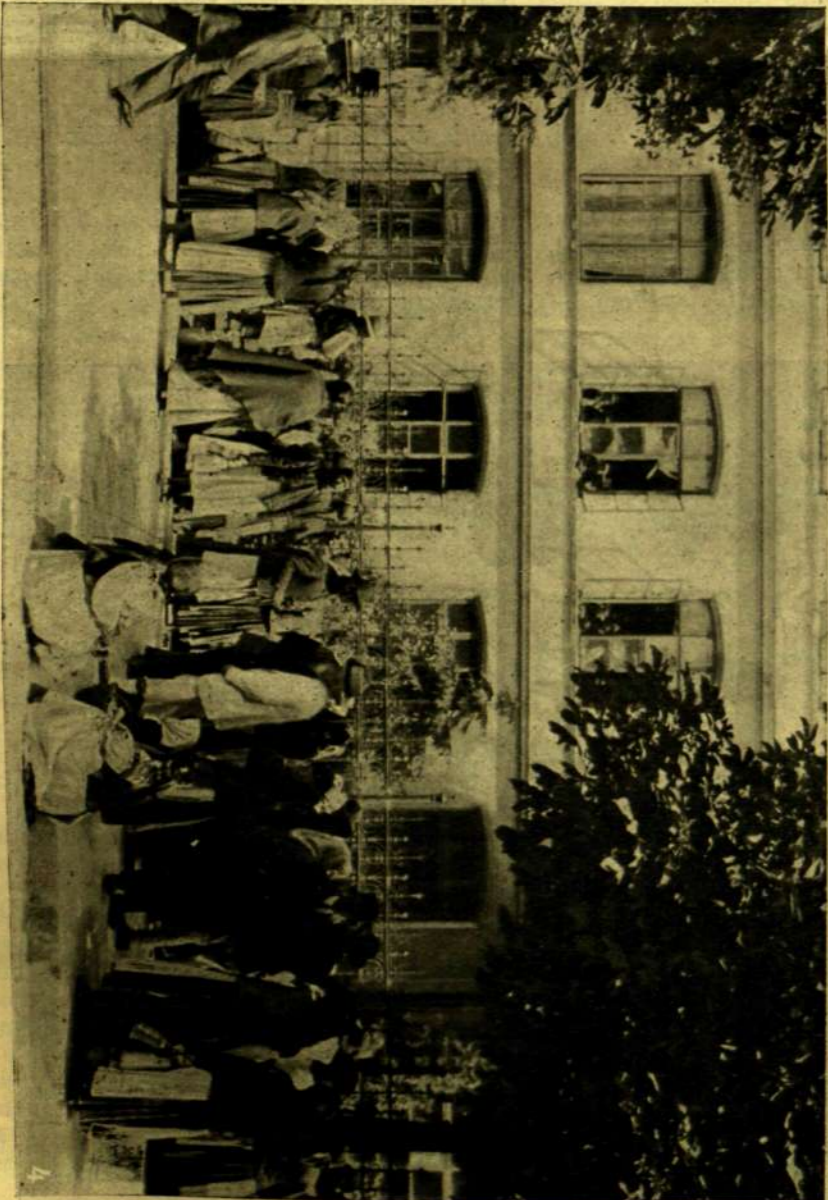
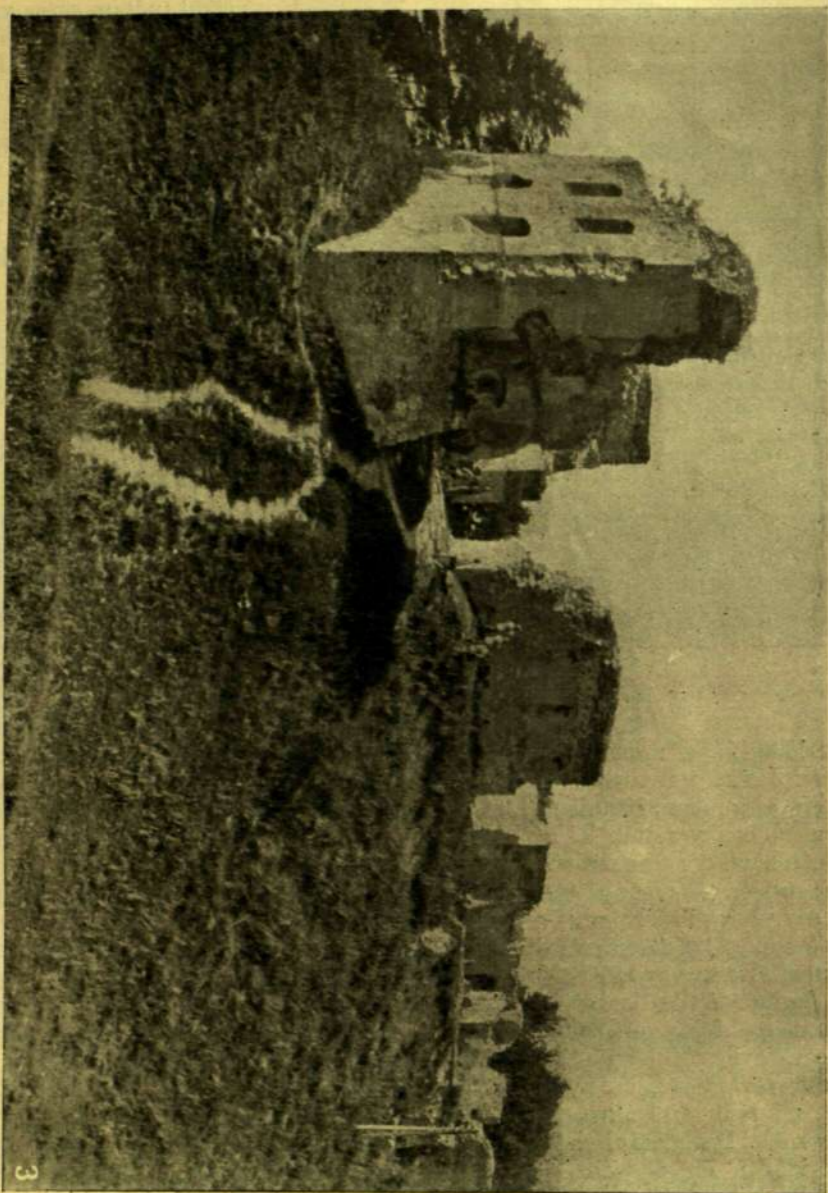
zetes. Másképp állott a dolog az én találmányommal. Egy pillanat alatt tudatosává vált bennem. Teljesen kifejlődve és tökéletesedve láttam egyszerre. Továbbá egy teória, bármennyire plauzibilis, kísérlet által igazolódik. Nem így az a teória, a melyet én formuláltam. Ez mindennap demonstrálódott, minden dynamo-gép és motor bizonyítéka volt helyességének. A hatás, melyet ez a felfedezés rám tett, leírhatatlan. A képzelődésem egyenértékű volt a realitással. Véghezvittem, a mire vállalkoztam és már láttam a gazdagságot és hűvevet, a mely rám vár. De mindennél fontosabb rám nézve az, hogy feltaláló vagyok. Mindig ez szerettem volna lenni. Archimedes volt az ideálom. Csodáltam a művészek műveit, de számomra ezek csak árnyékok és hasonlatok voltak. A feltaláló, így gondolkoztam, olyan alkotásokat ad a világnak, a melyek kézzel foghatók, élnek és halnak.»

Teslának ez a vallomása élete nagy fordulópontjáról, mely a budapesti Városligetben ment végbe, érdekes adalék az alkotó szellem pszichológiájához: az eszme, a mely sokáig tudatlanul szunnyad az elmében, hirtelen, a villám fényével lobbant fel. S ebben az esetben a költő, Goethe szavai lobbantották lángra a természetkutatót agyát.

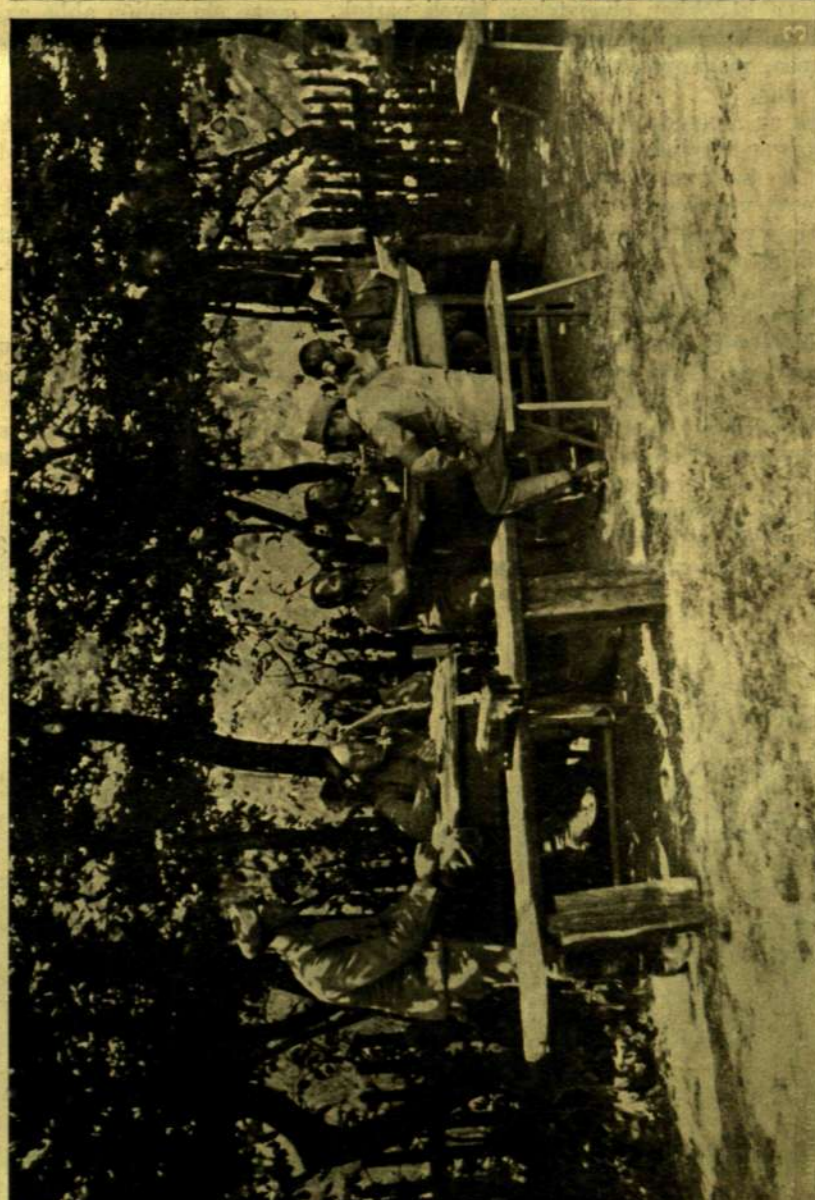
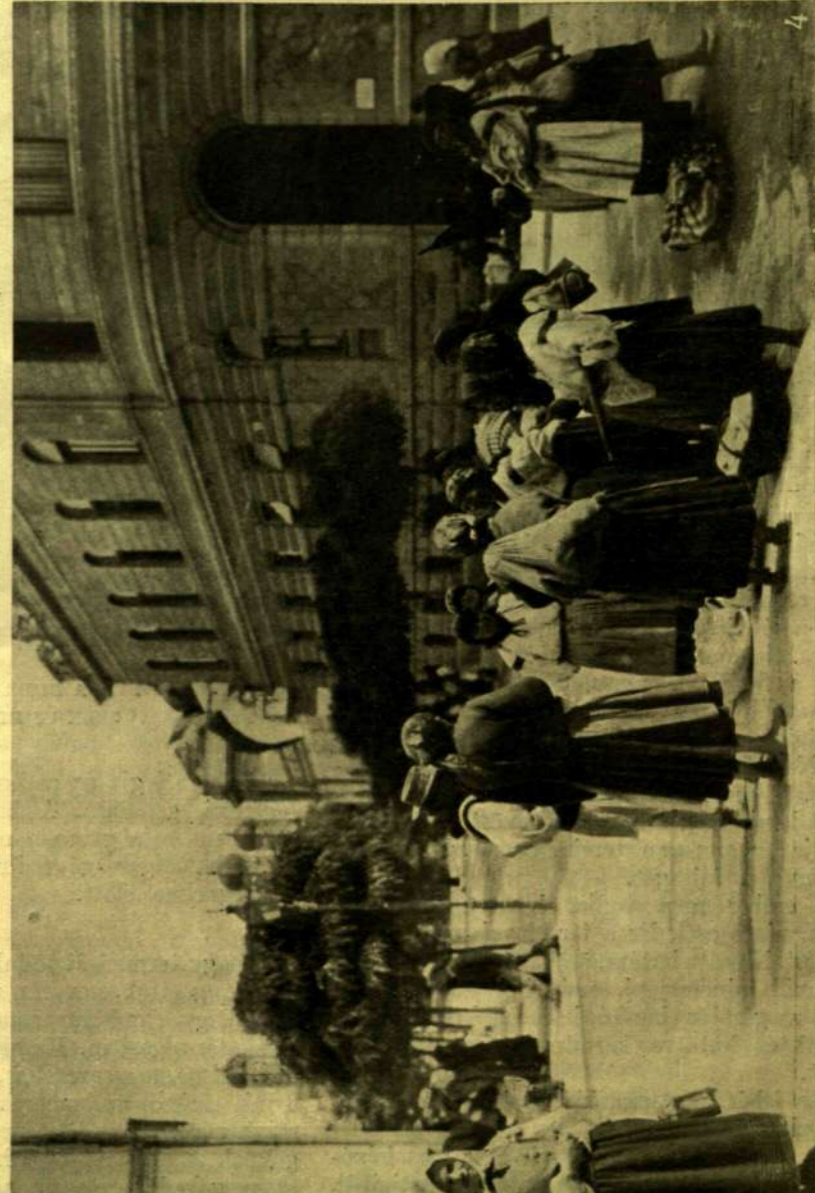
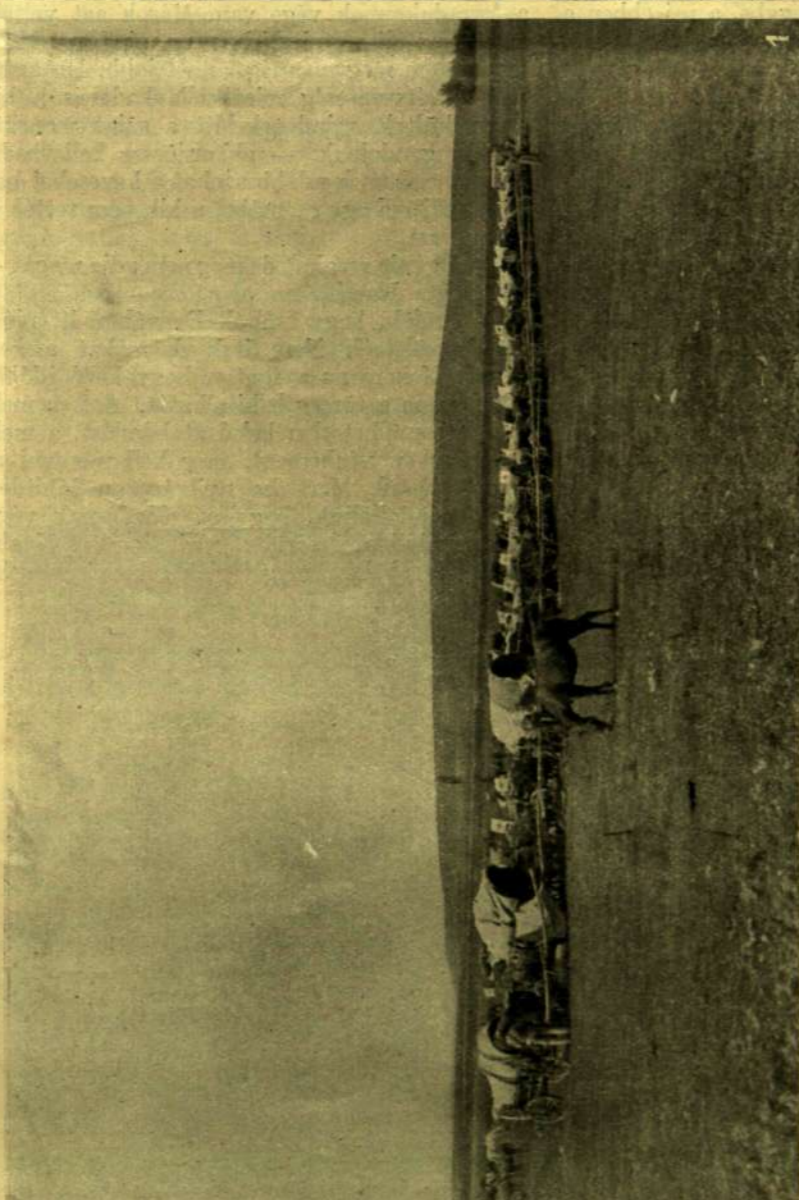
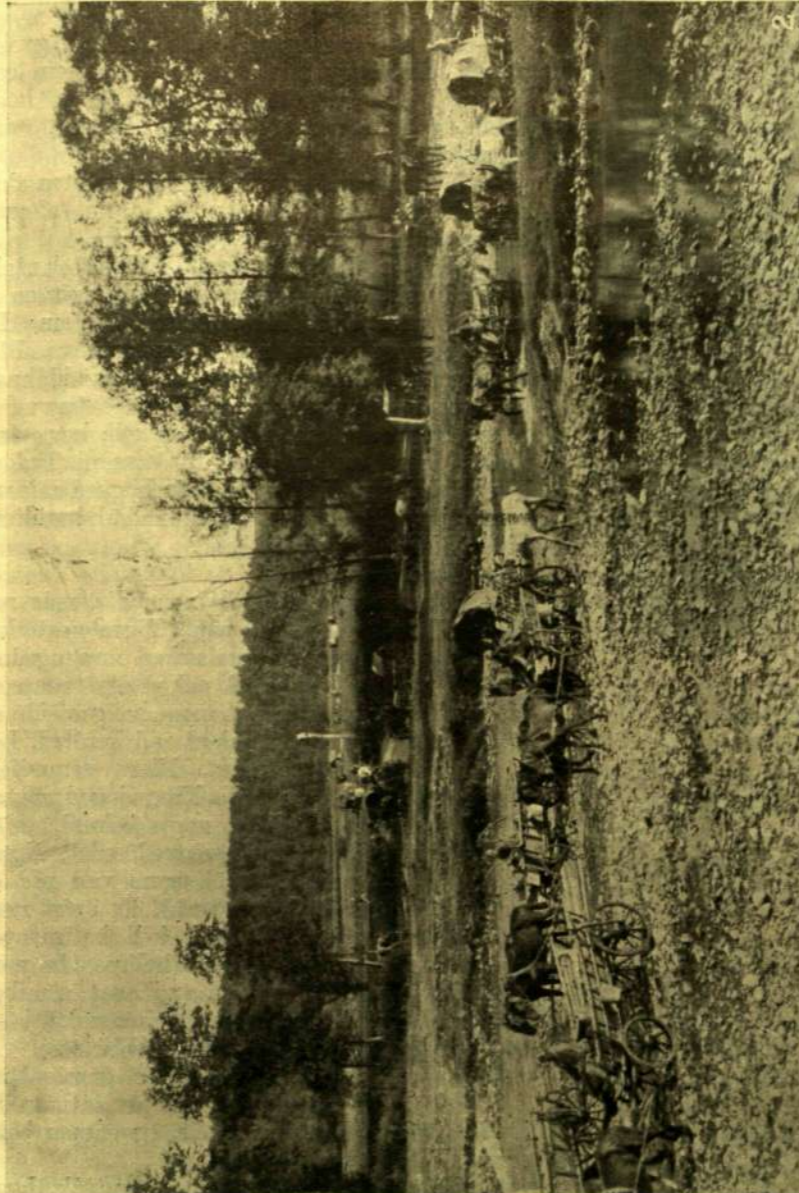

A DÉLNYUGATI HARCOZTÉRRŐL. — SEBESÜLTEK SZÁLLÍTÁSA A HÁGOKON KERESZTÜL.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Balogh Endrőf, a hadvezér tábornok felvételei.

1. Eőrengyomú névű várállomány. — 2. Málhahordó és élelmiszer-szállító lovak. — 3. A halott vára, melyért már az Arpádok idején is sok magyar vér folyt. — 4. Szatmárcsaba sorozata.

1. Szekerek a Vörösi Kereszté szolgálataiban. — 2. Átkelés a Dnyeszter egy mellék-folyóján. — 3. Német és osztrák-magyar telefon-állomások. — 4. Utca Szatmárcsaba.
AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Balogh Endrőf, a hadvezér tábornok felvételei.

EGY BOMBA TÖRTÉNETE.

Lengyel regény az 1905-iki lengyel forradalmi mozgalmak idejéből. (Folytatás.)

Irta STRUG ANDRÁS.

XII.

Kamill a krakói kávéház óriási ablakán nézegetett ki a székesegyház tornyaira, a téren álló épületekre, az emberekre, a kik a főtéren jártak s mégis csak egy megmérhetetlen, matematikailag sík, fehér felület látott maga előtt, hidegen, siváran... A mire a szeme tekintett, régesrég túléltnek tűnt előtte. Az emlékezés valamiféle multra tébolygott fejében és nem engedte, hogy észszerűen arra gondoljon, a mi van. Mintha az egész világ nem volna semmi egyéb, csak az a sívár, hideg szélesség. Az ember eltörlhetné életét azzal, hogy a végére próbál jutni — ennek a fehér világnak nincsen vége. Nincs rajta út, semmi, a mi irányt mutathatna. Semmi nyoma élő lénynek. Minden halott és siket.

A csöndes gondolatok elválnak a lélektől, mint a sóhajlás. A messzeségbe vonulnak, hogy örökre eltűnjenek. Átsuhannak a jeges síkon, mint a finom hó porszem-felhőskei. A jelen pillanat, a mint elmúlik, széjjelszórja őket. Kétségbeesett kérdés merül fel. Siketen és holtan. Nem vár feleletre és elnémul a széles sivatagon. Megfoghatatlan magányosság! Őrült rémület kapja meg a lelket. Könyörtelenül összeszorítja és szorosan tartja. Szorosabbra fogja a csomót és fojtogat.

Az ember nem tudja, hova meneküljön. Tudja, nincs ezél. Ez a tér elnyel minden erőfeszítést. Nincsen határa, örök.

Kamill mindennapi, emberi mozdulattal lerázta magáról a bénító jelenség békóit. Töprengett és kutatva kereste, honnan keletkezhetett.

Ez a fehér, végtelen, hideg, sívár síkság. Mikor volt ez? Jeges takaró fődte az észak hatalmas folyóját, a mely mint egy tenger lépett ki partjaiból. Messze a ködökben elveszték a távoli partok. Kópáran, laposan, borzalmasan. Nyomasztóan, szörnyen, magányosan.

De nem. Ezek az Alets-gelecseser mérhetetlen hómezői. Alacsonyán sűrűlják őket a ködök. A felhőkben közel és távol a csúcsok körszélkörül semmi más, csak végtelen hó, vég nélkül. A fény kápráztatja a szemet. A sívárság, a borzasztó esend fáj a léleknek...

De nem. Rámosolygott a titkára. Már kitalálta. A halál volt. A halál.

Mennyire kellett ezt a jó, fehér sivatagot szeretni! Hogy kellett áldani a nyugalom, a feledés e halott mezőit! Örökkön-örökké, a végtelen, emberfölötti Mindig végig odavannak a véres események, a borzasztó képek, a nyomasztó gondolatok és velük együtt a saját végtelen szenvedésünk.

Mindebből nem maradt semmi.

Dr. FÉLIX ANTAL, A BUDAPESTI KIR. TÖRVÉNY-SZÉK ÚJ ELSŐJE.

Sohasem fogja az emberi elme a semmit fel-foghatni, gondolta. A boldogságra éhes lélek még nem látja gyönyörének mértékét. De már sejtü a halál igazságát és imádvá hajol meg csodái és kegyelme előtt.

A nagy termen át tódultak a vendégek, hangok hangoztak, nevetés, üveg és edények esőgése. Egy sarokban ismerősök ültek hangos, élénk társalgásban. Kamill felismerte a hangokat, felismerte az arczokat, emlékezett mindenre, a mit ezekről az emberekről tudott. De mikor rájuk nézett, úgy tűnt neki, hogy az átélt dolgoknak ez a távoli képe hasztalanul támadt fel és megakadályozta őt abban, hogy bensőségesen elmerüljön abba az egybe, a mi ebben a pillanatban egyedül valóság volt; ebbe a sík, fehér, végtelenül kiterjedt és örökké magányos síkba, a mely egy más világról való volt.

És abból az egész másfajta reális világból jött most feléje régi barátja és társa, a kit rég nem látott: Leo. Kamill megrendült és a szeméből szikrák pattantak ki. Látta, hogyan tolauskzik át Leo az asztalok között, hogyan közeledik lépésről-lépésre. Semmi sem változott. Kamill közönyösen nézett rá. Hallgatva szorítottak kezét.

— Tudod, már csak udvariasságból is ille-nék, hogy legalább egy kis úgynevezett nyajas-ságot mutass.

Kamill halványan mosolygott.

— Ez az utolsó tíz hónap megváltoztatott téged — folytatta Leo, barátságosan nézve Kamillra. — Hallottam róla, de szeretnék valami biztosat tudni. El kell hogy mesélj nekem mind-ent magadról.

— Nem kell semmit elmesélnem.
— Hiszen nem kényszer dolga. De talán magad is akarod.
— Nem akarom.
— Hát akkor magam kezdem. Nem vagy kíváncsi arra, hogy mit csináltam csaknem egy évig a kerítés mögött? Nem csodálatos, hogy ebből az összeomlásból megmenekültem, mint az az okos patkány?

— Nekem minden mindegy. De én nem akarom, hogy alakoskodj. Beszélj, a mit akarsz, de úgy, a hogy szabad.

— Jól van. Tehát, borzasztó idők jöttek ránk. Az emberek, a kik megmenekültek, egészen el vannak pusztítva. Körülnéztem, tudom. De ezt előre megéreztem magányosságomban. Ide-jén kigondoltam egy eszközt ezeknek az időknek számára is és most megvan. Ezzel a tervvel a még megmaradt emberek egyet kell, hogy értsenek, mert ez az egyedül észszerű. Tudod, hogy mindig realista voltam és hogy a minapi romantikus időkben is álomok nélkül kerültem ki... Nem érdekel az téged?

— Nem.
— Sok tönkrement ember mondta már nekem: Kamillnak vége van. Figyelmeztettek arra, hogy ezt nem fogom neked megengedni. Beszélj, a mit akarsz, adok neked egy tanácsot. Ne mosolyogj gúnyosan, hanem hallgass ide és igyekezzél megérteni. Mindent tudok rólad. Látom minden gondolatodat. Nincs semmiféle jogod, hogy engem gyűlölj. Nincs jogod engem ellenségnek tartani. Nem vagy bolond, eszes ember vagy. Ismerem a szenvedésedet. Nincs ellene orvosságom. De szükségem van rád és az úgynek is szüksége van rád. És ezért nem fogsz tőlem szabadulni. Meg kell hallgatnod, a mit mondok. Hallgass ide és hallgass, ha nem tudsz beszélni! El fog jönni a pillanat, a mikor beszélned kell. Vághatsz hozzá grimaszokat is — ne zavartasd magadat a legkevésbé sem.

Kamill újra körülnézett fehér országában. Ajkán könnyű mosoly támadt és ottmaradt. És Leo tompa hangon beszélt, egyenesen belé-nézve Kamill szemébe.

... Voltak, a kik azt magyarázták, hogy a forradalomnak vége van. Mások azt vélték, árulás ezt elismerni. Nekem ez mindegy. Ha a forradalom megvan még, annál jobb. Ha azonban a vérvesszeség miatt ellankadt és a kik elmenekültek, mindenekelőtt a saját menekül-lésükre gondolnak, — akkor össze kell szedni minden erőt és legalább azokat a keveseket kell összegyűjteni egy csomóba, a kik nem tették le a fegyvert.

— A gárda meghal, de meg nem adja magát — mormogta Kamill.

— Örülök, hogy szóltál. De nálam itt nincs szó becsületről. Nem irok drámákat ember-vérrel. Nekem az a fontos, hogy kellő időben leleplezzem a tömeg lelki alkatát. Azt a mély és megbecsülhetetlen belső átalakulást, a mely a tömegben végbement, meg kell menteni az összeomlásból. Mert ha nyilvánosan kihirdet-jük és indokoljuk, hogy az előadásnak vége, akkor minden elmerül a régi álomba. Nyalni fogják a sebeiket, meg fogják átkozni az egész

mozgalmat és csúszni-mászni fognak az ellenség előtt. Még él az akarat és a gyűlölet. Nincs meg ugyan a győzelemben való hit, de él a bosszú vágya. A tömeg lelke még nem békült meg a régi bottal. Még lázad a rebellis, megvert és bé-kóba vert rabszolga. De mi lesz holnap?

— Nekem mindegy ez.
— Jó, hogy szóltál. Egyre jobb. Látod, hol-nap jöhet a válság, feltámadhatnak a tömeg-lealázás jelenségei. Akkor minden, a mi meg állva maradt, összeomlik és még nagyon sok maradt állva. A legértékesebb meg van mentve: a fellázadás. Ezt meg kell tartani minden áron. Ez most az én egyetlen feladatom mára. A tömeg lelkének szüksége van reményre, az izgalomra. A tömeg lelke megtorlásért eped. A szociológus ezt mondhatja naiv beszédnek, mert naiv is. De az emberi lélek szintén naiv és ezen alapszik eredetisége és nagysága. Igaz, hogy ezzel a gyöngye úgynevezett terrorizmusunkkal nem sok reális dolgot végzünk. De adni fogjuk a tömeg-nek komor sorsában egyes momentumokat, al-kalmi kielégülés felvillanásait, a hatalom illu-ziójának pillanatait — legalább a bosszú árnyé-kát megadjuk neki. Ez megint nagyon naivnak látszik, de az én szándékom józan, átgondolt és esalhatatlan. A célom kicsiny, inkább csak eszköz valamire, a minek valamikor be kell állani, de most, arra a szörnyű időközre ez is elég. Történjék, a minek történnie kell. Lehet, hogy a forradalom újra feléled. Lehet, hogy fordulat áll be, lehet hogy új háborúra kerül a dolog Japánnal vagy mással, azalatt mi ezzel az egész kicsiny közösséges eszközkészlettel...

— És ez az eszközkészlet egy új vértenger, körös-körül az akasztófák sorával...
— Nagyon kevés mennyiségű vérrel és akasztófával elérhetjük, hogy a tömegek ne legyenek hitványokká, ne csöcselékesejdenek el legmélyebb, titokzatosan öntudatlan belsejük-ben, a melyből a nagy tettek impulzusai nőnek ki. És ha új támadás jön, ha megjön az ideje, meg fogjuk találni a tömegben a lelkekben elszórt égő szikrákat, a melyekkel fel lehet éleszteni az új nagy tüzet.

— És meddig leszel képes ezt a szikrácskát táplálni, hacsak nem tartják más események életben? Ha ezek nem engedik meg — akkor egész experimentumod hiábavaló lesz, bengáli tűz lesz azoknak a vakoknak a számára, a kik a kénköztűzben csak megmérgezik magukat.
— Tudok más jelenségekről. De nincs hatal-mam felettük. Én csak azt teszem, a mit tudok. Az én rendszerem kitar egy évig, kettőig, vagy háromig — és ez elég.

— De ha a japánoknak nem lesz kedvük kellő időben segítségére menni?
— Akkor vesztettem.
— És megint ott kezded, hogy titkos nyom-dát állítasz fel, tilos könyveket hordozol az inged alatt és becsémpészed a munkás egyesüle-tekbe.

— Sírásó? Nem bánom. Tiszteletes temetést igérek neked. Tiszteletes utolsó órát. És ha akarod, egy kis dícsőséget is. Szép halotti beszédet, koszorúkat és a többi. Nem lesz a legkisebb gondod sem. A kellő pillanatban a

— Tudod, mi vagy te alapjában véve? Amúgy, lényed alapjában véve? Sírásó. A halottak von-zanak téged.

— Sírásó? Nem bánom. Tiszteletes temetést igérek neked. Tiszteletes utolsó órát. És ha akarod, egy kis dícsőséget is. Szép halotti beszédet, koszorúkat és a többi. Nem lesz a legkisebb gondod sem. A kellő pillanatban a

— Sírásó? Nem bánom. Tiszteletes temetést igérek neked. Tiszteletes utolsó órát. És ha akarod, egy kis dícsőséget is. Szép halotti beszédet, koszorúkat és a többi. Nem lesz a legkisebb gondod sem. A kellő pillanatban a

ÚJONCZOK A FRONT MÖGÖTT.

— Ha megmenekülök, pontosan fogom tenni.
— De hogy megy az nálad? Taníts meg rá engem is. Ifjíts meg! Vedd le a vállamról azt a száz évet, a melyet a forradalom alatt át-éltem.

— Nem, Kamill, számodra más munka van. Számodra nincs jóv.

— Ezt jól tudom.

— Én is tudom. Az olyanok, mint te, a pillanat számára alkalmasak. Azelőtt katonákra volt szükségünk, most elítéltekre. Olyan embereket keresek, a kik nem akarnak élni. Hiszek kis cselomban. De ezek az emberek rendszerint csak nagy cselokért akarnak meghalni. Ez az emberi csalódás, gyöngeség, a kis hiúság... De mit lehet tenni? Pillanatnyilag csak olyanok fognak követni, a kik különben sem akarnak élni. A párt-öngyilkosok egy csoportját akarom szervezni. Sértenek szavaim, kedves Kamill?

— Megtiltom neked, hogy belenézz a lel-kembe.

— Sajnálom, de mit segíthetek én? Vala-hogy kell hogy megértessük magunkat. Már kezdik néhányan a mieink közül fejlődni magukat. Ez kár.

— Tudod, mi vagy te alapjában véve? Amúgy, lényed alapjában véve? Sírásó. A halottak von-zanak téged.

— Sírásó? Nem bánom. Tiszteletes temetést igérek neked. Tiszteletes utolsó órát. És ha akarod, egy kis dícsőséget is. Szép halotti beszédet, koszorúkat és a többi. Nem lesz a legkisebb gondod sem. A kellő pillanatban a

— Tudod, mi vagy te alapjában véve? Amúgy, lényed alapjában véve? Sírásó. A halottak von-zanak téged.

— Sírásó? Nem bánom. Tiszteletes temetést igérek neked. Tiszteletes utolsó órát. És ha akarod, egy kis dícsőséget is. Szép halotti beszédet, koszorúkat és a többi. Nem lesz a legkisebb gondod sem. A kellő pillanatban a

kezembe fogom nyomni a bombát és meg fogsz halni. Ez csak jobb, mint egy komor órában meghalni, önmagadat megvetve, hiábavaló, hamis, alkalmi filozófiával valahol egy piszkos szállodában. E mellett az is megtörténhetik, hogy időközben megbolondulsz.

Kamill föluggott és gyűlölettel telten nézett rá.

— Miért nem övtad meg ettől őt? Miért nem szerzed meg neki ezt a szép halált?

— Nem volt lehetséges.

— Halálra kinoztad.

— Bolondság... Tehát ezért, e miatti bá-natból...

— Ne törődj a bánatommal.

— Szép. Vizontlátásra. Fontold meg okosan és nyugodtan, a mit mondtam neked. Mikor találkozunk?

Kamill gyönyosan nézett a társára.

— Igen, azt fogom tenni. Az egész éjjel ezen fogok gondolkodni — és a feleletemet holnap olvasni fogod az ujságban. Hogy vizont-látjuk-e egymást.

Nevetett.

— A hogy kívánod — felelt Leo. — Minden-esetre gyalázat, ha egy forradalmár egy nő miatt...

— Csakhogy nekem ez mindegy.

Leo sötétben nézett utána, a mint Kamill az asztalok közt keresztülvégődött és eltűnt a nagy függöny mögött, a mely a bejáratot el-rejtette. Kamill vissza se nézett barátjára.

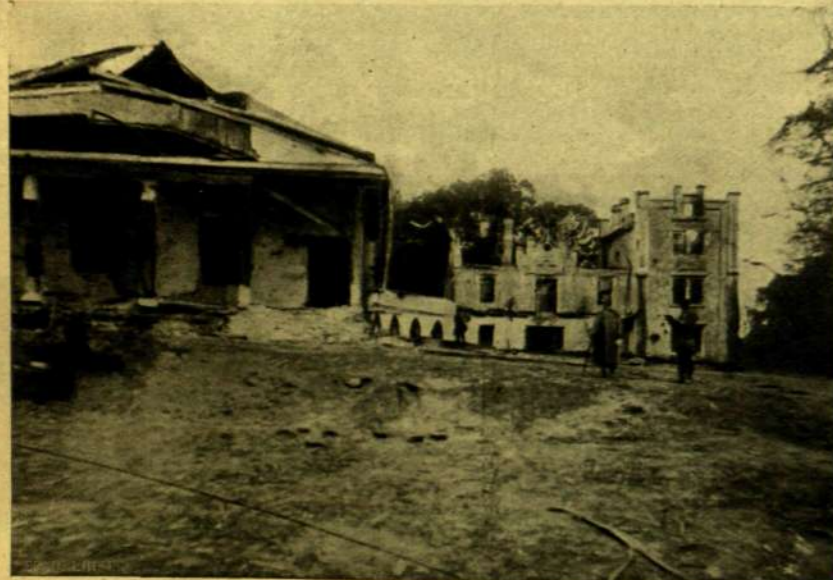
Leo ottmaradt a kávéházban és elmélyedt az ujságokban. Szorgalmasan olvasott egy óráig és aztán elment a városba. Gondolatokba mé-lyedve ment, beleütközött az emberekbe, sok-szor kellett bocsánatot kérnie. Mikor egy nagy virágos bolt előtt elhaladt, megállt a kirakat előtt és élvezettel nézte a nagy virágosokrokat.

Valami szép, megbató, mint egy gyermek mosolygása nézett rá az ágakból és levelekből. Egyszerre fogta el a gyász és öröm futó, nyug-talan varázsa. Leonak rég elmúlt időkre kellett gondolni: ő is olyan volt, mint egy virág...

Belépett a boltba és vett néhány hamvas, virágzó mimóza-ágot.

XIV.

Kama az ágyon feküdt és nem tudta le-venni a szemét a rácsos ablakról. A vasrudak szabályos négyzetekre osztották a látható vi-lágot. Szépek voltak a csupasz fekete ágak, fan-tasztikusan görbék és mintegy a halványkék téli ég háttéréből kivágtak. Kora reggel óta kielégíthetetlen lélekkel meredt erre a képre, mert végre is benne rajzolódott le utolsó és egyetlen igazsága, a melyre egész életében hasz-talanul várakozott. El voltak felejtve a kínjai és fáradalmi a véres töprengésnek olyan dol-gokról, melyek megfoghatatlanok maradtak neki. Eltűntek a csalódások, a varázslatok, a kísérletek. Megoldódtak a rejtvények laza csomói, minden világos, tiszta és érthető volt, a munka be volt fejezve... Végre meg volt oldva a mérhetetlen feladat, a milyet élő ember még nem vállalt.

Gróf Siemieny rommá lőtt kastélya, melyben egy orosz vezérkar lakott.

Gróf Siemieny rommá lőtt majorja.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Jufly Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársam felvételei.

FÁKLYÁSMENET ÁTVONULÁSA AZ ERZSÉBET-HIDON AUGUSZTUS 7-ÉN ESTE.

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR BUDAPESTEN. — Szanyi Lajos felvétele.

Kultura és Tudomány

A Franklin-Társulat kiadása.

A „Kultura és Tudomány” vállalat a nagy magyar olvasó közönséget akarja szolgálni. Tetszelős köteteit felajánlja mindazoknak, kik a mindennapi élet zűbbsztó fáradatmai után a nagy eszmék és eszmények világában keresnek üdülést és új erőt.

Kötetei mindenkor igaz mesterek művei. Irodalmi alakjukban kifogástalanok Tanításukban érdekesek és értékesek. Nem fölületesek, de mégis népszerűek. Aktuálisok, de mégis állandó becseiük. A haladás zászlaját lobogtatják, de tisztelnék minden igaz meggyőződést.

Széchenyi eszmevilága. I. Gaal Jenő, Beöthy Zsolt, Prohászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné, gróf Andrássy Gyula tanulmányai. Ára kötve 1 K 60 f.

A szikratáviró. A Staby tanárnak a német császár előtt tartott felolvasásai után átdolgozta Kreuzer Géza mérnök. Ára kötve 1 K 20 f.

A természettudomány fejlődésének története. Két kötet. Írta Wilhelm Bölsche, fordította Schöpfung Aladár. Ára kötve 2 K 40 f.

Kant-Breviárium. Kant világnézete és élet-felfogása. A művelt ember számára Kant irataiból összeállította dr. Gross Félix. Fordította dr. Polgár Gyula. Ára kötve 1 K 60 f.

Az emberiség jövője. Írta Heinrich Lhotsky, ford. Schöpfung Aladár. Ára kötve 1 K 20 f.

A vagyon tudománya. Írta I. A. Hobson, fordította dr. Sidó Zoltán. Ára kötve 2 K.

A szociológia vázlatja. Írta G. Palante, ford. dr. Mikos Lajos. Ára kötve 1 K 60 f.

Az ember helye a természetben. Írta Lenhossék Mihály dr. Ára kötve 1 K 60 f.

Rodin beszélgetései a művészetről. Összeállította Paul Gsell, fordította Farkas Zoltán. Ára kötve 1 K 20 f.

A tömegek lélektana. Írta Le Bon, ford. Balla Antal. Ára kötve 2 K.

Henri Bergson filozófiája. Írta René Gillouin, ford. Farkas Zoltán. Kötve 1 K 20 f.

Széchenyi eszmevilága. II. kötet. Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor és Gaal Jenő tanulmányai. Ára kötve 1 K 60 f.

Az élet értelme és értéke. Írta Rudolf von Eucken, ford. Schöpfung Aladár. Ára kötve 2 K.

A világegyetem élete. Írta Svante Arrhenius, fordította Polgár Gyula. Ára kötve 2 K.

A francia irodalom főirányai. Írta G. L. Strachey, angolból fordította Schöpfung Aladár. Ára kötve 2 K.

Megrendelhető

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

Rendeléseknél sziveskedjék lapunkra hivatkozni.

Olvassa a
hirdetéseket

A MAGYAR KÖNYVTÁR UJ FÜZETEI

MADÁCH IMRE

**Az ember
tragédiája**

ÁRA 60 FILL.

KOZMA ANDOR

**A KATONA A MAGYAR
KÖLTÉSZETBEN**

ÁRA 30 FILL.

Molnár Ferenc könyvei

KIS HÁRMASKÖNYV

Három kis kötet tokban *Elbeszélések* Ára kötve 6 korona

A PÁL-UTCAI FIÚK

Diákrégény Ára 4 korona

AZ ÉHES VÁROS

Regény két kötetben
Második kiadás Ára 6 korona

HÉTÁGÚ SÍP

Tréfák, karcolatok, tárcák
Ára 3 korona

Egy gazdátlan csónak története

Regény Ára 4 korona

JÓZSI

ÉS EGYÉB KIS KOMÉDIÁK
Második kiadás Ára 3 korona

Ketten beszélnek

Tárcák, rajzok Ára 4 korona

MUZSIKA

Elbeszélések Ára 4 korona

A FARKAS

Vígjáték három felvonásban
Ára 2 korona 50 fillér.

AZ ÖRDÖG

Vígjáték három felvonásban
Ára 2 korona 50 fillér.

A TESTŐR

Vígjáték három felvonásban
Ára 2 korona 50 fillér.

LILIAM

Egy csirkefogó élete és halála.
Külvárosi legenda hét képben.
Ára 2 korona 50 fillér.

RABOK

Regény Ára 4 korona

Ezen könyvek megrendelhetők:

Lampel R. könyvkereskedése,
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, Andrássy-út 21. sz.

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság.

Szerkeszti: Szabó Kálmán.

Minden számában sok érdekes vadászati fénykép-felvétel közöl. Szakszerű ezikkeit ismert íróink írják. Rovataiban minden vadászati ügyben felvilágosítást kap az olvasó és az összes bérbeadó vadászterületek árverésének idejét közli.

A díszesen kiállított lap havonta háromszor jelenik meg és előfizetési ára félévre 6 kor.

Mutatószámot a kiadóhivatal szivesen küld
Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

34. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 22.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.

A „Világkrónika”-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseken a postallag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

Dobler altábornagy a csapatok élén, melyek közül a Spiess ezredes parancsnoksága alatt álló brassói 2-ik gyalogezred és a nagyszombeni tüzérség részei mint eleők vonultak Radom városán át.

OSZTRÁK-MAGYAR CSAPATOK BEVONULÁSA RADOMBA.